

**Kommuneplan for Levanger og Verdal
2008-2020**

UTFORDRINGS DOKUMENTET

Utfordringer og fremtidsbilder

for Levanger og Verdal kommuner mot år 2020

"Utfordringsdokumentet" inngår som en del av den kommunale planstrategien.

Verdal/Levanger 26.06.08

INNHold

1. DEMOGRAFISK UTVIKLING	3
2. UTFORDRINGER FOR SEKTORENE	7
2.1 STØTTEFUNKSJONER	7
2.2 OPPVEKST	7
2.3 KULTUR.....	8
2.4 HELSE, PLEIE OG OMSORG	9
2.5 VELFERDSORDNINGER.....	10
2.6 ANLEGG, INFRASTRUKTUR, SAMFUNNSSIKKERHET OG MILJØ	10
2.7 NÆRING, LANDBRUK OG NATURFORVALTNING	11
3. NASJONALE FØRINGER	12
4. UTVIKLINGSTRENDER MOT ÅR 2020.....	14
5. MULIGE FREMTIDSBILDER - SCENARIER INNHERRED 2020.....	17
1.1 DET GRØNNE INNHERRED	18
1.2 VEKSTREGIONEN INNHERRED	22
1.3 INNHERRED LENGE LEVE	26
6. LEVENDE BESKRIVELSER 2020	30
6.1 STØTTEFUNKSJONER	30
6.2 OPPVEKST	32
6.3 KULTUR.....	32
2.4 VELFERD	35
2.5 HELSE, PLEIE OG OMSORG	35
2.6 NÆRING, LANDBRUK OG NATURFORVALTNING	40
2.7 ANLEGG, INFRASTRUKTUR, SAMFUNNSSIKKERHET OG MILJØ	40

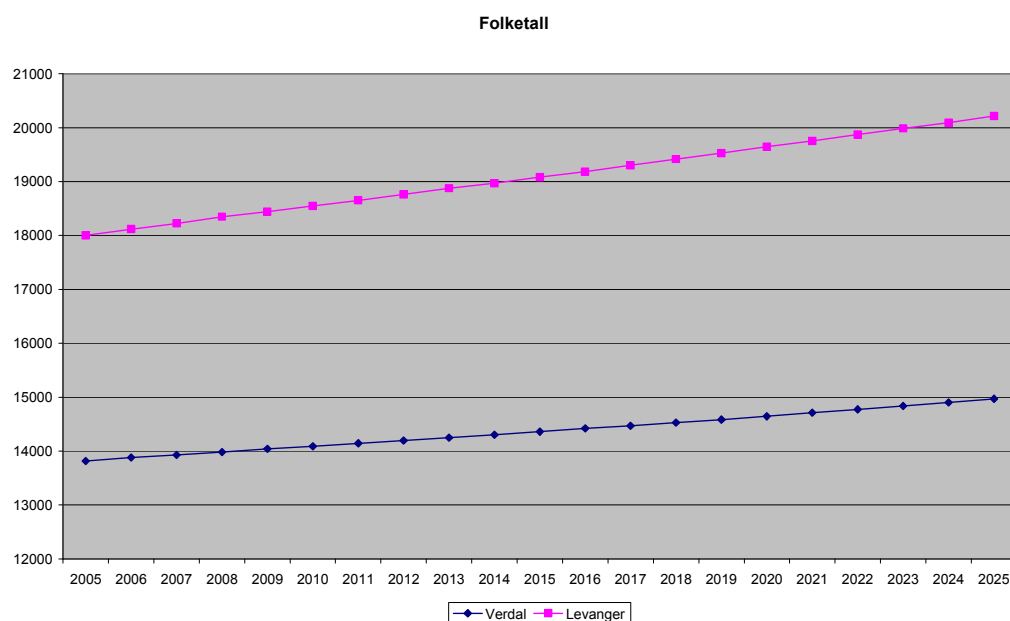
1. DEMOGRAFISK UTVIKLING

Utviklingen i folketall og alderssammensetning bygger på Statistisk Sentralbyrå sin siste prognoser fra 2005. Denne prognosen er laga i flere alternativ og her brukes midtalternativa for alle variable der SSB har ulike alternativ.

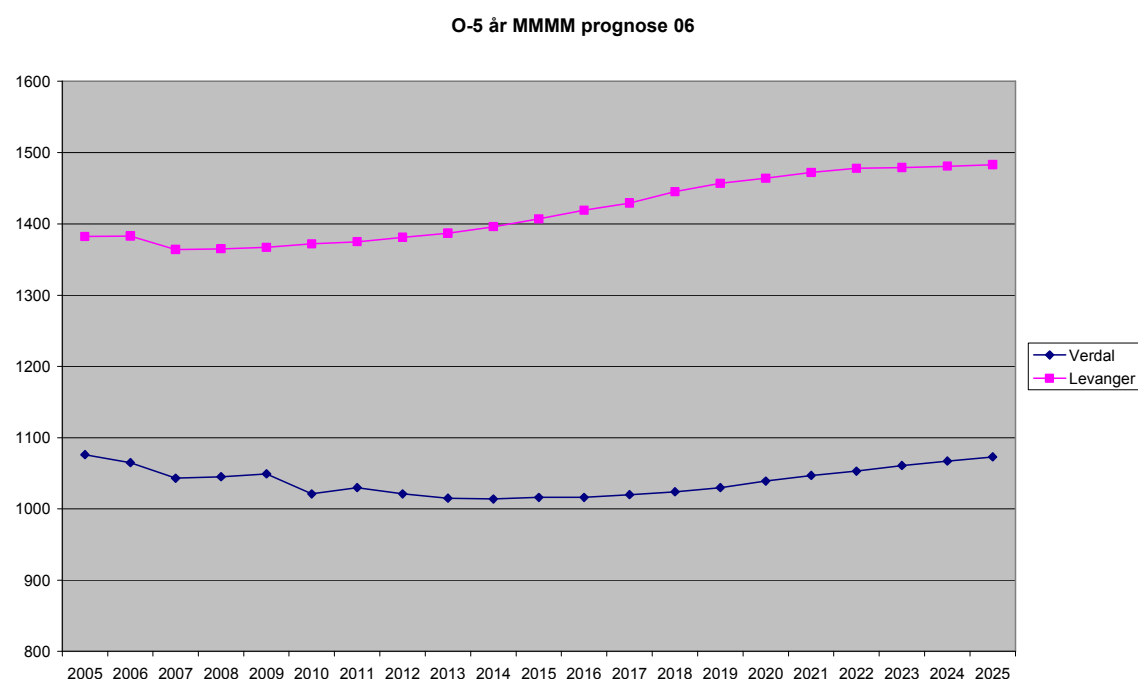
Prognosen kan sammenfattes i to punkt

- Fortsatt vekst i folketall i både Verdal og Levanger
- Betydelige endringer i alderssammensetninga.

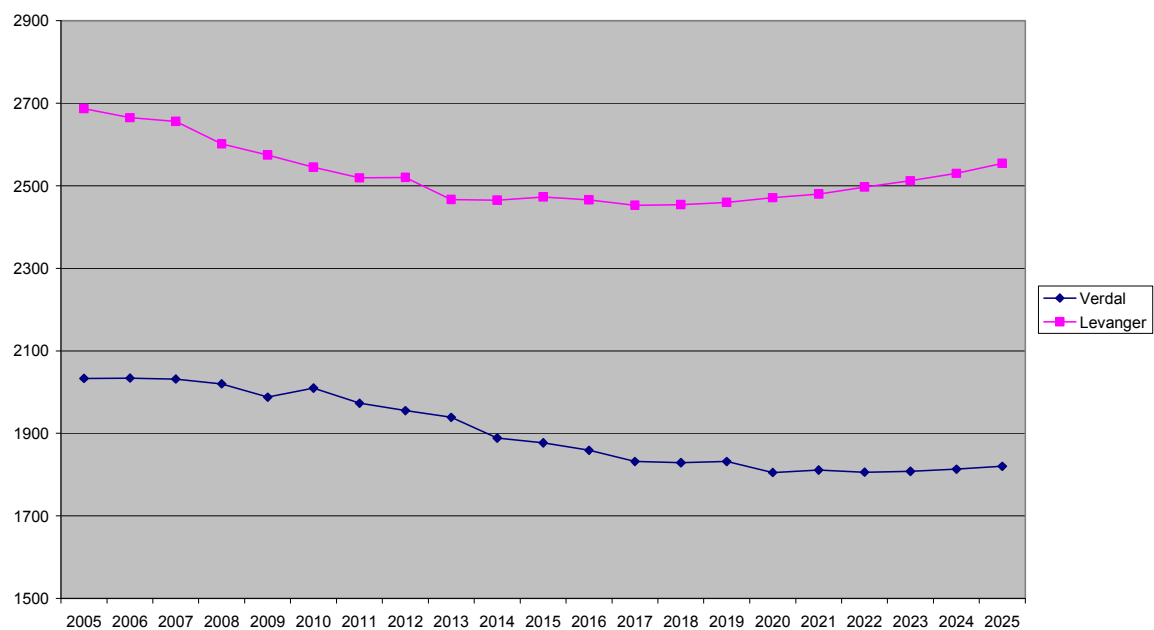
Folketallprognosen er slik:

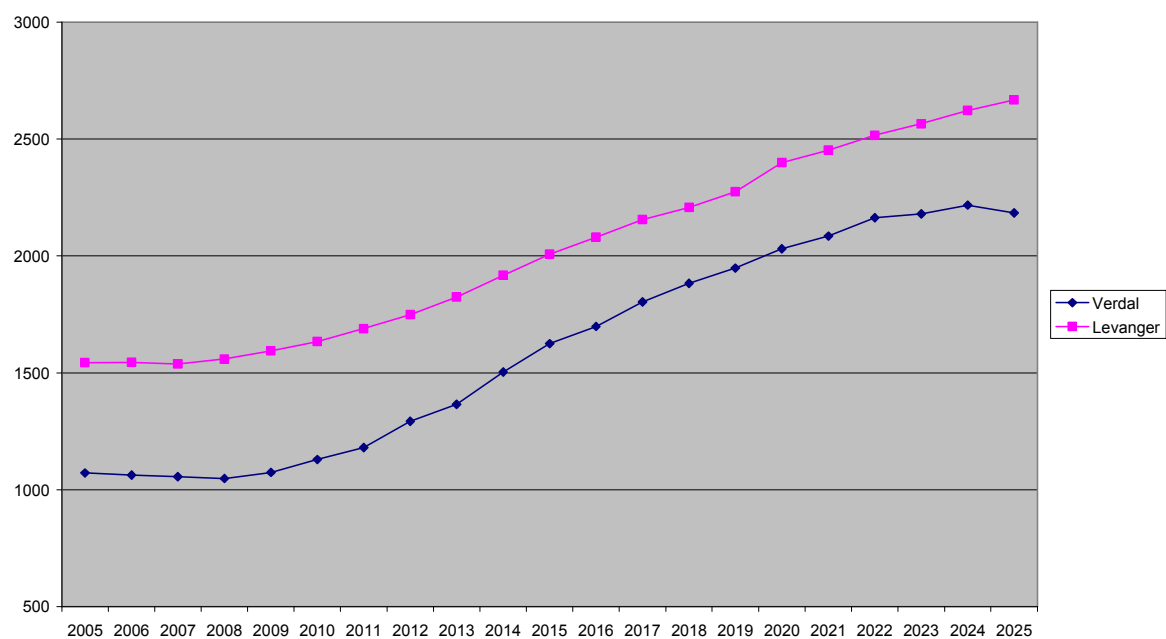
Alderssammensetninga er mer komplisert. I perioden fram til 2020 er det først og fremst aldersgruppa 50-70 år som har vekst, For aldersgruppene som mottar det meste av kjernetjenestene i kommunal virksomhet, kan en sette det opp slik:

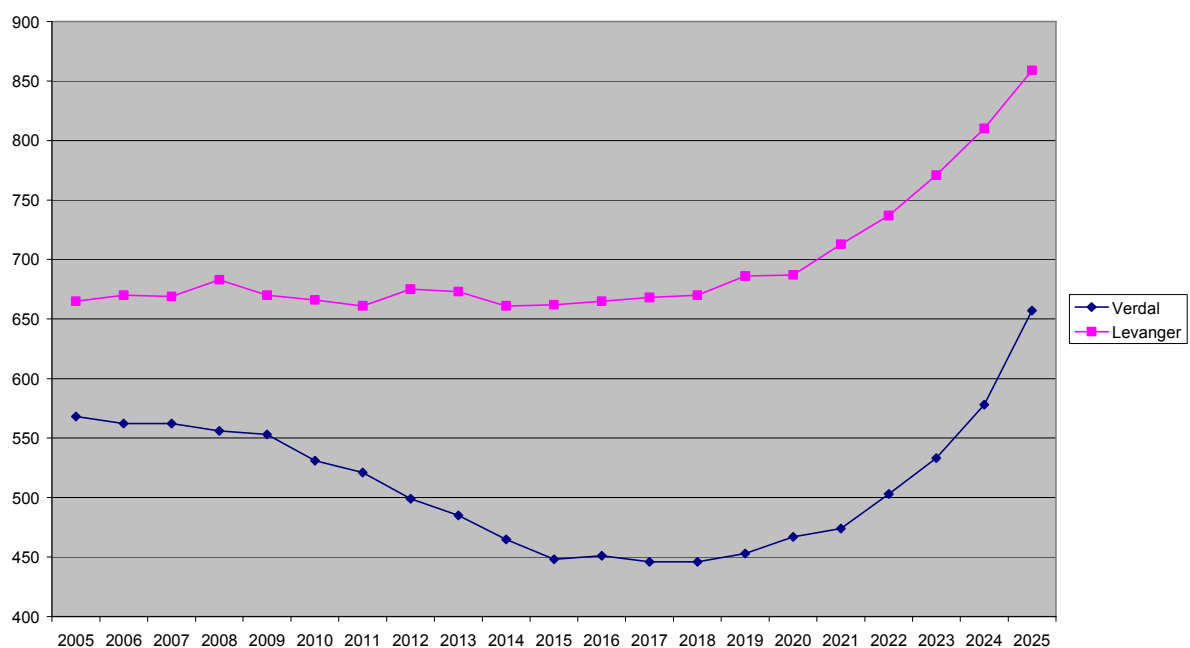
6-15 MMMM prognose 2006

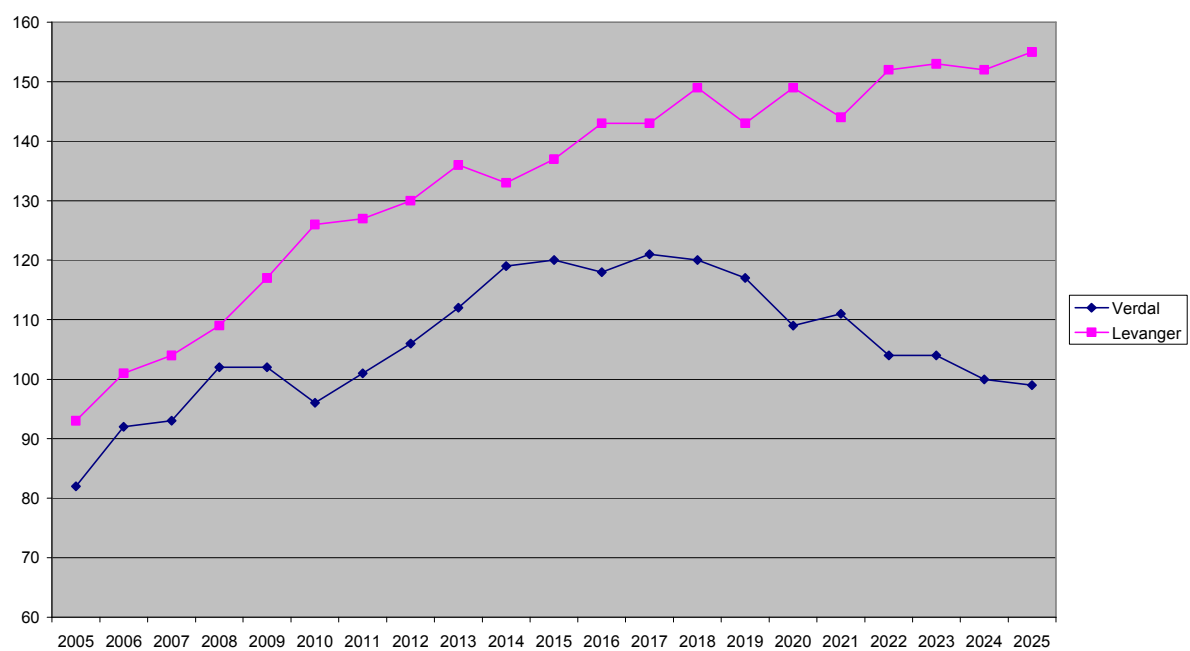
67-79 MMMM 2006

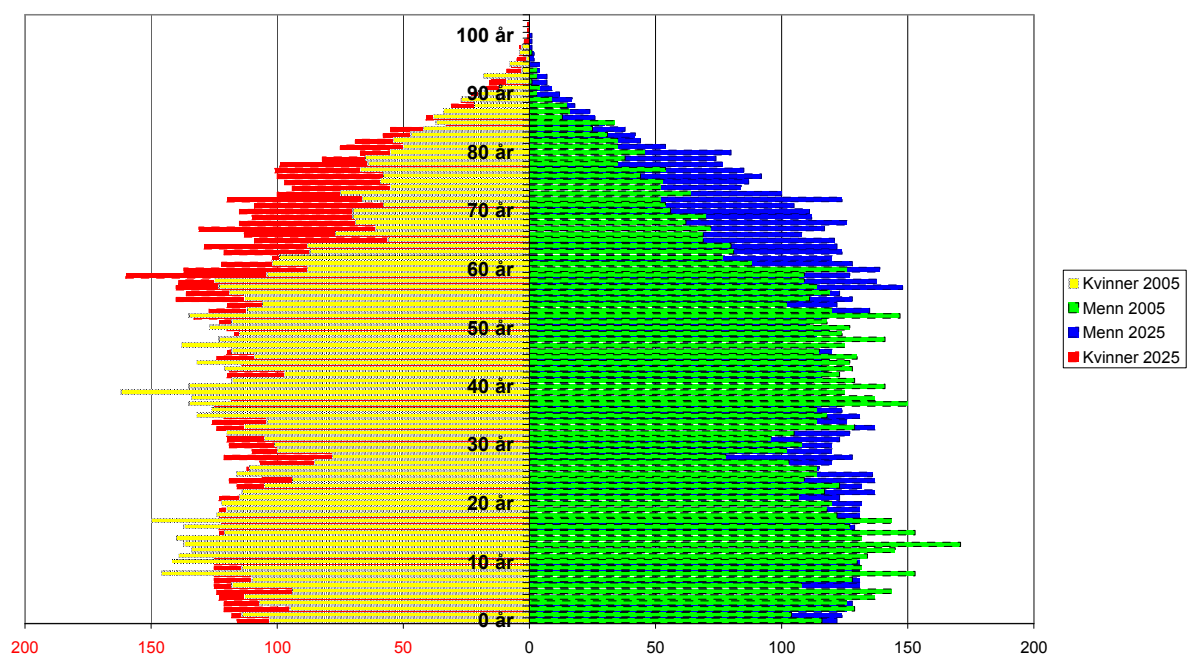
80-89 MMMM 2006

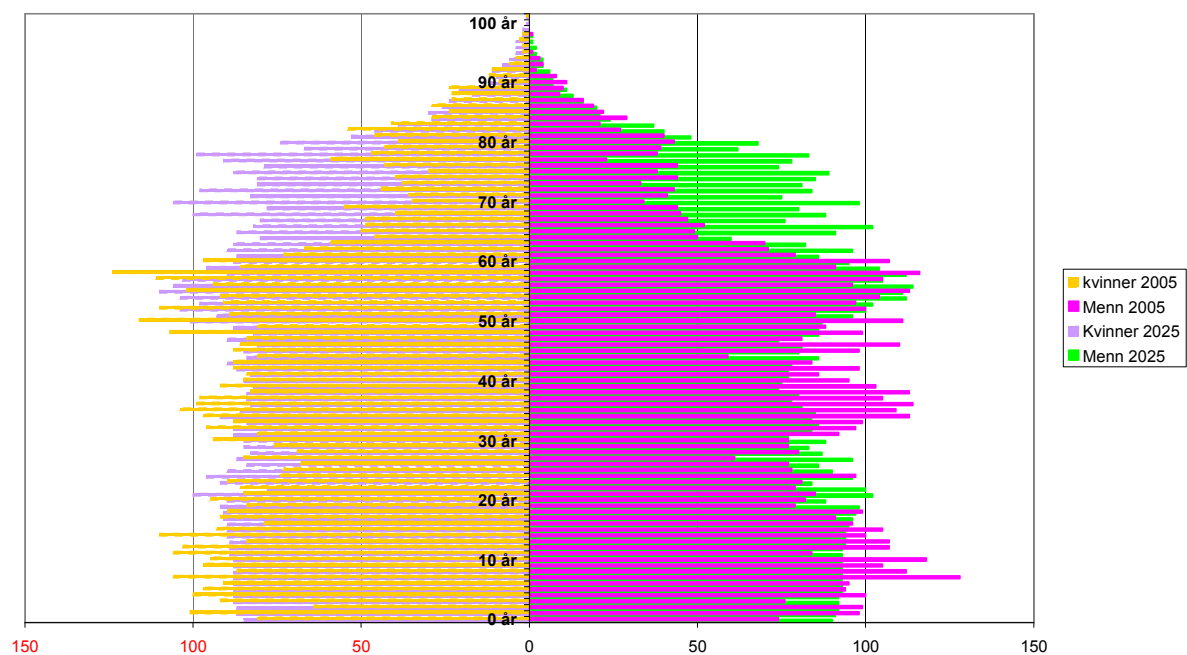
90+ MMMM2006

Alderspyramide Levanger 2005-2025

Alderspyramide Verdal 2005 og 2025

Disse figurene viser

- Førskolebarn har en stabil utvikling, med små utslag
- Skolebarn synker tildels dramatisk, stabiliseres mot slutten av perioden
- 67-79 år har dramatisk økning
- 80-89 år er stabil, men med dramatisk økning i slutten av perioden
- 90+ øker først i perioden, stabil mot slutten

2. UTFORDRINGER FOR SEKTORENE

2.1 STØTTEFUNKSJONER

Tjenester

- Samfunnsutviklingen, nasjonalt og globalt, vil sette krav om kontinuerlige omstillings- og endringsprosesser i kommunen
- Framtidas innbyggere og brukere av kommunens tjenester vil stille nye krav til kvalitet, fleksibilitet og innflytelse
- Rettighetssamfunnet
- Krav om meroffentlighet, ivaretagelse av personvern og taushetsplikt
- Brukermedvirkning
- Digitalisering og tilgjengelighet
- Endrede krav overfor kemnerkontoret fra de sentrale myndigheter
- Nye lover/regler og ulike samarbeidsformer, ISK, NAV mv., vil gi nye bestillinger
- Markedsføring og omdømmebygging for kommunene
- Ikt blir berørt av endringer i drift og organisering

Personell og kompetanse

- Rekruttering
 - Stabile og utviklingsorienterte medarbeidere
- Kompetanseutvikling
 - Krav om stor breddekunnskap og generell kompetanseheving i servicekontoret
 - Digital kompetanseheving
 - Intern kompetanseformidling
- Tilrettelegging av gode HMS tiltak

Inventar og utstyr inkl. IKT

- Digitalt verktøy skal utvikles og brukes fullt ut i hele organisasjonen
- Ny teknologi som bidrar til en mer åpen og tilgjengelig kommune

2.2 OPPVEKST

Tjenester

- Å gi et kvalitativt godt tilbud som er lokalisert geografisk slik at det dekker skiftende lokale behov blir en utfordring når antall barn i gruppen 6-16 år blir redusert.
- Økt andel barn med en vanskelig hjemmesituasjon og atferdsproblematikk påvirker tilbudet i barnehage og skole.
- Spesielt store pedagogiske og faglige utfordringer på ungdomstrinnet (sosial kompetanse, motivasjon, samarbeid heim/skole, arbeidsmåter).
- Vekst i spesialundervisningen i grunnskolen – Verdal bruker over 21 % av ressursene her
- Økt behov for lavterskel, forebyggende tilbud.
- Økt forventning om individuelt tilpassede og spesialiserte tjenester.
- Å gi tilpasset opplæring til alle barn i henhold til opplæringsloven.
- Å gi et godt tilbud til innvandrere og flyktningbarn i skoler og barnehager.
- Bedre resultatene under nasjonale prøver.
- Pedagogisk bruk av IKT.
- Barnevernet mangler beredskapsordning kveld, helg og høytid.
- Behov for psykiatrisk ungdomstilbud med psykolog
- Øke medvirkning fra barn, elever og foreldre.

- Økt tendens til frafall i videregående skole
- Mangler et helhetlig kvalitetsutviklings- og vurderingssystem.
- Grunnskoleopplæring for voksne er ikke tilstrekkelig i forhold til lovens intensjon.
- Verdal: Behov for et "ungdommens hus" med utgangspunkt i eksisterende kommunale anlegg.

Tverrfaglig samarbeid

- Overgangene mellom barnehage og skole/SFO, mellom barnetrinn og ungdomstrinn og mellom ungdomstrinn og videregående skole.
- Styrking av samarbeidet mellom oppvekst og hjelpetjenestene og med øvrige virksomhetsområder.
- Koordinering av det arbeidet i forhold til barn og unge som foregår i barnehage, skole og SFO på den ene siden og det som foregår i den "ikke-organiserte" delen av oppvekstmiljøet: Frivillige lag og organisasjoner, fritidsklubber, helsestasjon for ungdom, ungdomskontakten m.v.

Bemanning og kompetanse

- Rekruttering av nye ansatte med riktig fagkompetanse
- Vedlikeholde og utvikle kompetansen til de ansatte

Inventar og utstyr inkl. IKT

- Oppdatere læremateriell
- Oppdatere datamaskinkapasiteten, programvaren og datakompetansen til ansatte

Bygninger

- Fortsatt er en del av bygningsmassen lite tilpasset dagens behov
- Mangler lærerarbeidsplasser av akseptabel kvalitet
- Redusert elevtall bør medføre at arealeffektivisering vurderes

2.3 KULTUR

Tjenester

- Ny kulturlov pålegger kommunene ansvar for å tilrettelegge slik at alle har et kulturtilbud. Kommunene må ha et særlig fokus å tilrettelegge slik at mennesker med spesielle behov for tilrettelegging kan ha tilgang til tilbud de ønsker å være delaktige i.
- Styrke samarbeidet og samhandling i det frivillige kulturlivet og partnerskap med det offentlige.
- Utvikle Kulturskolen i tråd med nasjonale målsettinger - 30 % av grunnskoleelevene skal få et kulturskoletilbud.
- Videreutvikle store kulturfyrtårn, f.eks. Stiklestad og Marsimartnan.
- Bibliotekene som arena for å gi alle like muligheter til kulturopplevelser, utvikling og videreutdanning.
- Sikre gode anlegg for idrett og mosjon. Det gjelder anlegg som svømmehaller, idrettshaller, men også tilrettelegging utendørs.
- Sikre gode anlegg for utøvelse og framføring av kunst og kultur.
- Kultur, kulturminner og historie er viktig i identitetsbygging, og med det i bolyst og næringsliv.

Tverrfaglig samarbeid

- Kulturaktivitet for bedre livskvalitet og helse hos den eldre delen av befolkningen (en sterkt voksende gruppe i framtida), vil være forebyggende i forhold til behov for pleie- og omsorgstjenester.
Trenden i Norge, og Norden forøvrig, er at det opprettes kulturskoletilbud for alle innbyggere i alle aldre (0-100 år). Det være seg innenfor musikk, dans, visuelle kunsthøgskole, drama/teater, litteratur og andre kunsthøgskoleområder.
- Videreutvikle kultur og helsearbeidet i samarbeid med frivillig kulturliv.

- Styrke og utvikle samarbeidet mellom næringsliv og kulturliv.

2.4 HELSE, PLEIE OG OMSORG

Tjenester

- Kvalitet
 - Fleksibilitet i forhold til å gi de riktige tilbudene med riktig kvalitet.
 - Krav til kvalitet endrer seg etter endringer i samfunnet. Det er strukturelle endringer, som endringer i samarbeid med helseforetak, og endringer i behov hos den enkelte som følge av samfunnsutviklinga.
- Institusjonsdekning. Balansere institusjonsbaserte og hjemmebaserte tjenester.
- Riktig nivå på hjemmetjenester inkl andre støttetjenester.
- Fleksibilitet i tjenestetilbudet.
- Økt krav om bruk av BPA som omsorgsordning.
- Ensomhet i eldre år. (Flytting fra nettverk til alene. Finne/ta i bruk nye felleskap).
- Stortingsmelding 25 gir utfordringer om aktivitet og helhetlig tilbud.
- Arbeid og aktivisering for brukere med bistandsbehov grunnet utviklingshemming.
- Behov for rehabilitering/habilitering Opptreningsinstitusjonenes framtidige rolle.
- Generelt forbyggende arbeid, bl.a. jf. rus og psykiatri
- Tilbud jf. aktive rusmisbrukere – utfordringer jf. å skape rom/arena for endringsfokus og motivering.
- Tilpassede bo og behandlingstilbud for alvorlig psykisk syke, rusmisbrukere og personer med store funksjonshemninger.
- Ivaretagelse av barn av psykisk syke eller rusmisbrukende foreldre.
- Økning i antall brukere med ressurskrevende tjenester.
- Legetjenester i pleie- og omsorg.
- Avlastningstjenester/Støttekontakt/Omsorgslønn.
- Forebygging av infeksjonssykdommer.
- Utvikle frivillighetssentral i forhold til koordinering av frivillighets- og likemannsarbeid.
- Behov for økt brukermedvirkning.
- Etske og holdningsmessige utfordringer.
- Dokumentasjon og håndtering av personopplysninger.

Tverrfaglig samarbeid

- Bedret medisinsk behandling gir større grad av overlevelse. Dette gir større behov for og krav til tverrsektorielt samarbeid. Spesielt krevende jf. kommunehelsetjenesten og koordinerte tjenester.
- Samhandlingsavtaler – internt og eksternt.
- Koordinerende enhet for habilitering og rehabilitering. (KE)

Bemanning og kompetanse

- Kapasitet
 - Øke kapasitet i tråd med demografiske endringer i befolkningen.
 - *Levanger: Økning i antall eldre krever 15 % kapasitetsøkning til 2013 og 30 % til 2020. Tjenester til gruppa under 67 år forventes fortsatt å øke.*
 - Utnytte kapasiteten i deltidsansatte
- Kompetanse
 - Skaffe arbeidskraft med riktig kompetanse til en økende sektor i et stadig trangere arbeidsmarked
 - Både erstatte dem som går ut av tjenestene og rekruttere nye ansatte til økt omfang.
- Arbeidstidsordninger

Inventar og utstyr inkl. IKT

- Benytte teknologi for å få rasjonelle arbeidsoperasjoner.

Bygninger

- Kapasitet
 - Øke kapasitet i tråd med demografiske endringer i befolkningen.
 - Skaffe boliger til vanskeligstilte.
 - Revidere og forankre ny boligsosial handlingsplan

2.5 VELFERDSORDNINGER

Tjenester:

- Tilbud, innhold og boliger til sosialt utsatte grupper.
- Økende tilfang av personer med rusrelaterte utfordringer og psykiske problemer – ofte en kombinasjon av disse.
- Et svært konjunkturutsatt næringsliv medfører store sosiale utfordringer i nedgangstider.
- Generelt forbyggende arbeid bl.a. jf. rus og psykiatri.
- Få flyktninger ut i arbeid (introduksjonsloven).
- Samarbeid med NAV vedr. flyktninger.
- Skoletilbudet for asylsøkere.
- Kvalifiseringsprogrammet – definere brukerbehov og skaffe tiltaksplasser i kommunen.
- Leira mottak vil være en tilbyder i forhold til UDI's behov. (Levanger)
- Hensiktsmessig bruk av aktivitetshuset på Leira – stor pågang i bruk av biblioteket i Levanger.
- Brukermedvirkning.
- Gjennomføre NAV-reformen.
- Samordning av tjenester med NAV.

Tverrfaglig samarbeid

- Samhandlingsavtaler – internt og eksternt

Bygninger

- Boliger for sosialt vanskeligstilte
- Egnede boliger for rusmiddelmissbrukere
- Nok boligmasse til flyktninger

2.6 ANLEGG, INFRASTRUKTUR, SAMFUNNSSIKKERHET OG MILJØ

Tjenester:

- Samordne fysisk, økonomisk, sosial, estetisk og kulturell utvikling innenfor planområdet.
- Tilpasse infrastrukturen i forhold til samfunnsutviklingen.
- Nødvendig utstyr i kommunal virksomhet innenfor teknisk sektor.
- Økt fokus på forebygging av brann/ulykker.
- Økning av hjemmeboende eldre.

Bemanning og kompetanse:

- Rekruttering av teknisk kompetanse.

2.7 NÆRING, LANDBRUK OG NATURFORVALTNING

Næringsgrunnlag:

- Strukturendringer i landbruket
- Hjørnesteinsbedrifter
- Næringsareal
- Energi
- Omstillingsevne
- Internasjonalisering
- Næring/miljø
- Komplementær næring
- Utnytte og arbeide tettere opp mot kompetansemiljøet ved NTNU og andre læringsinstitusjoner
- Samarbeid over kommunegrensene

Tjenester:

- Spesialiserte produsenter innenfor landbruk setter større krav til rådgivningstjenesten
- Den digitale utvikling

Bemanning og kompetanse:

- Arbeidskraft og kompetanse

Levanger og Verdal – bokommuner og sysselsettingskommuner:

Tall er hentet fra Statistisk Sentralbyrå.

Det er spesielt grunn til å merke seg forskjellene i nærings sammensetning og offentlig/privat.

Netto utpendling fra Verdal er vesentlig større enn fra Levanger.

15,8 % av sysselsatte i Verdal arbeider i Levanger mot 7,3 % av Levangers sysselsatte arbeider i Verdal. Slik er Levanger og Verdal uvanlig komplementære til å være nabokommuner med tilsynelatende like forutsetninger.

Bokommune for sysselsatte i Levanger og Verdal 2006

	Sysselsettingskommune		Sysselsettingskommune	
	Levanger	Verdal	Levanger	Verdal
Bokommune				
Levanger	6495	653	74,1 %	10,7 %
Verdal	1078	4498	12,3 %	73,9 %
Innherred(resten)	767	742	8,7 %	12,2 %
Trondheim	144	39	1,6 %	0,6 %
Resten av Norge	282	156	3,2 %	2,6 %
	8766	6088	100 %	100 %

Sysselsettingskommune for bosatte i Levanger og Verdal 2006

	Bokommune		Bokommune	
	Levanger	Verdal	Levanger	Verdal
Sysselsettingskommune				
Levanger	6495	1078	72,7 %	15,8 %
Verdal	653	4498	7,3 %	66,0 %
Innherred(resten)	629	520	7,0 %	7,6 %
Trondheim	526	294	5,9 %	4,3 %
Resten av Norge	626	425	7,0 %	6,2 %
	8929	6815	100 %	100 %

3. NASJONALE FØRINGER

I et 12 års perspektiv er det vanskelig å finne klare nasjonale føringer fra Storting og Regjering. Her er det lagt vekt på å trekke ut noen elementer i vilkårlig rekkefølge.

KLIMA

Det er stadig klarere signal på at vi planlegger et "karbonnøytralt" samfunn. Hastighet og retning mot målet er uklart. Satsing på bioenergi, energi fra vind og sol og satsing på teknologi er klare signal. Fokus på endring av livsstil er svakere.

OPPVEKST

Det er fokus på læringsutbytte, heldagsskole, full barnehagedekning som strukturtiltak samtidig som det skrives og sies mye om barnevern, inkludering og tidlig intervensjon.

OMSORG

Stortingsmelding 25 fokuserer på meningsfull hverdag for en aldrende befolkning og kvalitet i omsorgstilbudene. Demensomsorg er fokusert. Den store eldrebølgen slår nasjonalt inn i omsorgen etter 2020, og foreløpig er det vanskelig å finne føringer for hvordan nasjonen skal takle dette.

HANDLINGSREGELEN

står fast, det vil si bruken av oljepenger i statsbudsjettet.

REGIONALISERING

er det brukt mye tid på nasjonalt uten at noe har skjedd, og det synes ikke som det blir store endringer etter forvaltningsreformen.

SENTRALISERING

Befolkningsøkningen i Norge nå er størst rundt Oslo, Stavanger og Bergen, og tendensen er at dette forsterker seg. Det er ingen nasjonale føringer knytta til dette.

INNVANDRING

Innvandringa nå er sterkere enn noen gang. Det er ingen nasjonale føringer knytta til størrelse på innvandring, bare til flyktning og asylpolitikk. Det er gode grunner til å anta at Norge vil ha høg arbeidsinnvandring i 12-årsperioden.

FORHOLD STAT KOMMUNE

Det er ingen klare føringer, men et klart spenningsforhold der statens ønske om standardisering lett kan føre til at staten tar over deler av kommunal velferdsproduksjon.

4. UTVIKLINGSTRENDER MOT ÅR 2020

Trend 1 EN VERDEN AV BYER

I 2008 vil det for første gang i historien være flere som lever i urbane enn i rurale strøk, ifølge statistikk fra FN. Sentralisering og urbanisering har gjennom mange år vært en sterk trend. Betrakter vi dette ut fra et regionnivå, foregår det sterk sentralisering i Trøndelag.

Det er aksene mellom Orkanger og Stjørdal som har størst befolkningsvekst, mens andre kommuner opplever at folketallet går ned. Dette får konsekvenser for kommunens inntektsgrunnlag og muligheter for å løse sine oppgaver.

Trend 2 REGIONENES EUROPA – SETE FOR VEKST

Det er ikke statene, men regionene i EU som konkurrerer om å ha best kunnskapsnivå, være best på nyskaping eller innovasjon, vise størst internasjonalisering/mangfold og best livskvalitet.

En rapport fra Rogalandforskning viser at Trondheimsregionen har best nyskapingsevne blant 12 storbyregioner, men at avstanden til de andre regionene er blitt mindre.

Regionen vår skaper flest arbeidsplasser og scorer høyt på livskvalitet. Men regionen scorer lavt på innovasjon (målt i patenter og antall foretak) og på internasjonal orientering.

Et tettere samarbeid internt i regionene styrker konkurranseevnen. Trøndelagskommunene har etablert flere arenaer med ulik grad av forpliktende samarbeid.

En felles fylkesplan for Trøndelag er et godt eksempel på denne trenden. Samtidig arbeider staten med en forvaltningsreform. Det er knyttet stor usikkerhet til hvor mange regioner det blir i Norge etter 2010 og hvilke oppgaver fremtidens norske regioner vil ha.

Trend 3 FÆRRE HENDER SKAL GJØRE MER

Framover vil det være stadig færre hender som skal stå for verdiskapingen i Norge. Tidligere var kvinnene en arbeidskraftreserve, men nå er yrkesaktiviteten blant kvinner høy.

I framtiden vil det bli kamp, både om den høykompetente arbeidskraften, og om de hendene som trengs innenfor service og kommunal tjenesteproduksjon.

Enkelte næringer har allerede løst dette ved å importere arbeidskraft. Arbeidskraften kommer fra alle verdenshjørner. Andelen av befolkningen med innvandrerbakgrunn varierer i Norden, med Norge på topp med over 8 prosent. Innvanderandelen i Trøndelag er lav sammenlignet med andre regioner i Norge.

Trend 4 MAKSIMERE MULIGHETENE

De tre foregående trendene påvirker samfunnsutviklingen på et makronivå. Hva kan vi si om individet? Hvordan ønsker det moderne mennesket å bo og leve?

VI-generasjonen vokste opp i en tid med framtidsoptimisme og satsing på felles løsninger. Da JEG-generasjonen vokste opp førte framskritt også til samfunnsproblemer, veksten truer miljøet.

Et viktig kjennetegn ved JEG-generasjonen er framfor alt at de ønsker å holde alle muligheter åpne. Det er viktigere å ha friheten til å velge enn å gjennomføre et valg.

En lederstudie fra 2006 viser at dette også gjelder i yrkeslivet. Tre fjerdedeler av de spurte ønsker å bli ledere, men de ønsker også å bli frilansere eller starte for seg selv. Unge i dag vegrer seg for å bestemme seg for noe i lang tid i forveien. Ved hjelp av moderne teknologi kan man endre sine planer i siste sekund. Venner har alltid hatt stor betydning for unge mennesker, og nå er det lettere enn noensinne å holde kontakt med hverandre.

Dette er en generasjon som er født inn i livet som konsument. Å konsumere eller ikke er ikke et moralsk valg for denne generasjonen. Likevel er det først og fremst ikke-materielle verdier, som tid og vennskap, som er viktig for de unge.

Trend 5 REALFAG ER FOR NERDER

En alvorlig konsekvens av JEG-generasjonens verdiorientering, er at færre unge velger realfag. Samtidig er det stor etterspørsel etter slik kompetanse fra oljesektoren og fra kommunene. Utdanningsinstitusjonene får ikke nok gode professorer og lærere.

Ingeniørorganisasjonene anslår at Norge mangler mellom 10.000-15.000 ingeniører.

Rogalandsforsknings rapport for KS, viser at Sør-Trøndelag kommer på femte plass av 12 regioner når det gjelder andel av befolkningen med høyere utdanning (19 prosent). Denne andelen er litt lavere i Nord-Trøndelag (15 prosent). Sør-Trøndelag deler førsteplassen med Helsinki når det gjelder satsing på forskning og utvikling, målt i kroner per innbygger.

Trend 6 ET INTERNASJONALT NÆRINGS LIV

Næringslivet må tilpasse seg internasjonale rammebetingelser. I Vesten har kunnskap om produksjonsprosessen og kapital blitt de viktigste innsatsfaktorene. Flere bedrifter legger selve produksjonen til lavkostland. Norsk fisk eksporteres til Kina og importeres igjen som frosne fileter.

Help-desken til internasjonale dataselskap kan sitte i Dehli og utviklingsavdelingen i Trondheim. Mange asiatiske land er kommet langt i å kopiere vestlige lands produkter, og bruker betydelig midler på forskning og utvikling. De store internasjonale bedriftene opererer uten landegrensler, og flytter virksomheten dit hvor kompetansen finnes til lavest mulig pris.

FN legger press på bedriftene for at de skal ta hensyn til menneskerettigheter, arbeidstakers rettigheter, miljø og bærekraftig utvikling, og ikke minst, til etisk handel og anti-korrupsjon. Mer enn 3 000 bedrifter og organisasjoner har sluttet seg til prinsippene i FNs Global Compact. Forbrukerne blir også mer bevisst mht hvor og hvordan varer produseres. Graden av internasjonalisering i næringslivet kan måles ved å se på aktiv bruk av internett, antall internasjonale flyforbindelser, antall nasjonale hovedkontorer til storforetak, andel av befolkningen med innvandrerbakgrunn og andel selskap med utenlandske eiere eller datterselskap i utlandet.

Trondheimsregionen ligger på delt annen plass etter Oslo og Akershus mht bruk av internett. Til tross for stor vekst i trafikken til og fra Værnes, ligger Trøndelag nest nederst når det gjelder antall internasjonale flygninger. Trøndelag har ingen nasjonale hovedkontor for større internasjonale selskaper. Trønderske studenter ligger også under gjennomsnittet i Norge når det gjelder andelen studenter som studerer i utlandet.

Trend 7 KAMPEN OM ENERGIEN

World Energi Outlook for 2005 forventer en økning i det globale energiforbruket på om lag 50 prosent fram til 2030. En stor del av veksten forventes dekket ved økt bruk av olje, kull og gass. Store land som Russland, Brasil, India og Kina har en formidabel vekst.

I Kina har veksten vært på 8-9 prosent i en årrekke. Samtidig er en stadig større del av verdens energiresurser kontrollert av ustabile regimer. Mange land satser sterkt på forskning på alternative energikilder, for å få kontroll over egne energiresurser.

Flere land lanserte i 2006 en visjon om å bli uavhengige av olje og gass. Selv om det forskes på fornybare energikilder, er det usikkert når vi kan få et reelt alternativ til fossilt brensel.

Lavutslippsutvalgets budskap til regjeringen var at det er mindre teknisk og økonomisk krevende å gjennomføre miljø- og klimatiltak enn det vi har trodd. Men da må det handles nå. Mens strømproduksjonen i Trøndelag svinger, har strømforbruket i regionen økt med 30 prosent de siste ti årene.

Trøndelag har mange muligheter for alternative energikilder, som småskala vannkraft, bølgeenergi, vindenergi, solenergi, biomasse, avfallsenergi, hydrogen, saltenergi og varmpumper.

Skogeiere sitter antakelig på ressurser som kan halvere de årlige klimautslippene fra norske veier. Diesel og etanol fremstilt fra norsk skog vil i løpet av 15-20 år kunne konkurrere med drivstoff produsert fra råolje. Likevel vil olje og gass i mange år framover være en viktig næring i Norge.

Ormen Lange utenfor Trøndelagskysten er det hittil største gassfunnet på norsk kontinentalsokkel.

Trend 8 ØKT BEKYMNING FOR VÅR KLODE

Mens tilgang på energi er en forutsetning for økonomisk vekst, skaper energiforbruket store miljø- og klimaproblemer. FNs klimapanel slår ettertrykkelig fast at det er en sammenheng mellom utslipp av klimagasser og økning i den gjennomsnittlige temperaturen i verden.

Stigende temperaturer og mer såkalt ekstremvær fører til store endringer. I Trøndelag går bjørnen vanligvis i hi i oktober og våkner igjen i april. Ved Steinkjer har folk denne vinteren flere ganger sett ferske bjørnespor i snøen.

Kyoto- avtalen fra 1997 innebærer at utslipp av klimagasser for Norges del ikke skal være mer enn én prosent over 1990-nivået, når vi kommer til perioden 2008-2012. Norge er fortsatt langt unna dette målet; siden 1990 har de norske utslippene økt med nærmere 10 prosent. Lavutslippsutvalget foreslår at Norge bør gå foran og redusere CO2-utslippene med to tredjedeler innen 2050. Spørsmålet er om det er politisk vilje til å gjøre noe med klimautslippene?

Den gjengse norske holdningen er at man må redusere klimagasser gjennom forpliktende internasjonale avtaler. Den globale middeltemperaturen har økt kraftig de siste tyve årene. Dette kan få store konsekvenser for matproduksjonen, også i Trøndelag. Vekstsesonger forskyves. Flere dyrearter er truet. En liten forskyvning av middeltemperaturen i havet kan ha store konsekvenser for enkelte fiskebestander.

Trend 9 DET GLOBALE MATFATET

Etterspørsel etter mat øker. Fram mot 2030 forventer FAO sterk reduksjon i undernæring. Økt velstand i Asia gir etterspørsel etter korn og kornprodukter. For å møte denne økningen må kornproduksjonen i verden øke med 1 prosent per år de neste 30 årene.

Utfordringen er at intensiv matvareproduksjon truer miljøet. Norge er selvforsynt med mange matvarer, men importerer sukker, frukt og grønnsaker, samt noe korn. Antallet jordbruksbedrifter går ned, mens gjennomsnittstørrelsen øker. Samlet jordbruksareal er stabilt, mens produktiviteten øker vesentlig. Fortsatt har kun 2 av 5 trønderske bønder gårdsdrift som klart viktigste inntektsgivende arbeid.

Kvaliteten på luft-, jord- og vannressurser er avgjørende for kvaliteten til norskproduserte matvarer. Derfor kan miljøkatastrofer være en alvorlig trussel. Konsumentene er blitt opptatt av mathelse og ren natur. Økologisk landbruk er i vekst og her ligger Trøndelagsfylkene i Norgestoppen. Norge ligger derimot etter nabolandene mht. økologisk drift. Tradisjonelt fiske vil på sikt bare kunne dekke 50-60 prosent av verdens etterspørsel. En stadig større andel kommer fra oppdrett. Trøndelag står for 20 prosent av lakseproduksjonen i Norge. Norsk Landbruksproduksjon skjer i et skjermet marked, men internasjonalisering og importkonkurranse er økende. Ytterligere tilpasninger er i gang i regelverk for produksjon og i tollregulering. Likevel er det fortsatt uklårheter om forhold som vil ha direkte konsekvenser for norsk landbruk. Havbruksnæringene produserer for et verdensmarked. Større markedsadgang og lavere tollbarrierer er drahjelp for havbruksnæringen. Handelsavtalene gir også større tilgang til norske fiskeriressurser for utenlandske fiskere og myndigheter.

5. MULIGE FREMTIDSBILDER - SCENARIOER INNHERRED 2020

Scenarioer Innherred og Levende bilder 2020 har tatt utgangspunkt i scenarioer Trøndelag 2020. Scenarioer Trøndelag er laget i tilknytning til arbeidet med ny Trøndelagsplan 2009-2012.

EVIG GRØNN

"Evig grønn handler om et Trøndelag som forener krefter og klarer å bli en merkevare innen miljøteknologi og internasjonal turisme, basert på lokal mat, kultur og egenart."

"Evig grønn" handler om hvordan Trøndelag tilpasser seg mangel på både elkraft og arbeidskraft, ved å satse på mindre energi- og arbeidskrevende næringer. I dette scenariet er det behov for å ta nye grep. Det tas utgangspunkt i det beste i trøndersk kultur, historie, naturressurser og mattradisjoner.

Sterke IKT-miljøer, god kompetanse innenfor landbruk, miljøforvaltning og miljøteknologi, samt kreative kunstmiljøer preger samfunnet i "Evig grønn".

Distriktene blomstrer og kjennetegnes av sosial kontroll, trygghet og trivsel. I regionen som helhet er det imidlertid nedgang i folketallet, og ikke alle opplever den sosiale kontrollen som en positiv faktor.

Sentrale kjennetegn i scenariet:

Regionen og samhandling	Samvirke tradisjonen står sterkt i Trøndelag. Arbeidet med Trøndelagsplanene har bidratt til sterkere samhandling i regionen, men det er liten vilje til å samles om kontroversielle satsinger.
Næringslivet – utnyttelse av naturressursene	Det har skjedd en radikal omstilling til fornybar energi og miljøteknologi. Nye miljøinkubatorer i distriktene gir resultater i form av en rekke nye, små virksomheter. Økt satsing på økologisk landbruk, kortreist gårdsmat og lokal fisk, har gitt optimisme i primærnæringene. En økning av foredlingsnivået både innenfor landbruk og fiske, skaper tilleggsnæringer. Merkevarebygging knyttet til miljøvennlig produksjon, skaper etterspørsel etter marine produkter fra Trøndelag i utlandet. Kraftkrevende industri fases ut, og flere store bedrifter har flyttet fra regionen.
Offentlig sektor og forvaltning	Befolkningen er engasjert i lokalpolitikken. Trøndelag har opprettholdt et relativt godt velferdstilbud. Felleskapsløsninger finansieres over skatteseddelen, og ved hjelp av egenbetalinger i enkelte tilfeller.
Utdanning og forskning	Utdanningstilbudet er endret. NTNU har de beste tilbudene innenfor miljøteknologi, fornybar energi og IKT, men har tapt sin ledende stilling på andre teknologiområder. Utdanning til oljebransjen skjer ved Universitetet i Stavanger. Trøndelag er ledende på områdene fiskehelse, havbruksteknologi, marin kystsoneforvaltning og landbruk. Samhandlingen mellom FoU-miljøene, og små og mellomstore bedrifter, er styrket.
Frivillig sektor	Dugnadsånden i regionen er sterk. Satsingen på regionale løsninger gir gode vilkår for lokale initiativ.
Infrastruktur og samferdsel	Transporten har blitt dyrere. Jernbanen er styrket som godstransportør, og det legges større vekt på kollektivløsninger og bestillingstransport. Flytrafikken er redusert pga høye avgifter.
Miljø og klima	Trusselen om alvorlige klimaendringer får stor oppmerksomhet, nasjonalt og internasjonalt. I Trøndelag er det et sterkt fokus på økologisk bærekraft, og regionen framstår som en grønn lunge i Europa. Det er også økt forbrukerbevissthet knyttet til kortreist mat.
Energisituasjonen	Næringslivet er i ferd med å tilpasse seg mangelen på energi. Den økte satsingen på miljø som vekstnæring, både innenfor teknologiområdet og i primærnæringene, lykkes i stor grad. Bioenergianleggene som er bygd opp, har ført til økt konkurranse om skogressursene.
Kultur	Kulturlivet er lokalt forankret, både amatører og profesjonelle utøvere. Historiske spel og festivaler er årlige foreteelser flere steder i regionen. Sammen med Trøndelags mange kulturminner, gir dette store opplevelser for turister. "Rock City" og spillindustrien representerer en mer moderne form for kulturutøvelse som også har godt fotfeste i regionen. Det er liten innvandring, og dermed få kulturmotsetninger i befolkningen.

Holdninger og verdiorienteringer	Trønderne søker tilbake til det som oppleves som ekte og solid, og er trygg på kvaliteten i sine egne tradisjoner. Terrortrusselen er fremdeles høy mange steder i verden, men Trøndelag oppleves som et trygt sted å bo. Trønderen har rykte på seg for å være kreativ, men jordnær.
Perspektiv på bærekraft	Økologisk

1.1 DET GRØNNE INNHERRED

Situasjonen i 2020

Kommunene på Innherred representerer noe helt eget i det moderne Norge. Satsing på lokalprodusert mat, historie, kultur og opplevelser har skapt et samfunn som mange betrakter som en oase.

Stiklestad er blitt en internasjonal turistdestinasjon og dette samt store omlegginger i næringslivet har medført store endringer i samfunnet. Næringslivet kjennetegnes av mange små bedrifter, mens de store industribedriftene har gått gjennom nedskjæringer og nedleggelse. Det har vært netto fraflytting i regionen og endring i alderssammensetningen skaper en del utfordringer for omsorgs- og velferdstjenestene i kommunene.

Mat er en viktig del av reiselivskonseptet på Stiklestad og matproduksjonen i Innherred er blitt kjent i hele Nord-Europa. Man snakker om grønn næringsutvikling og økologisk landbruk har tatt over som den fortrukne produksjonsmetoden. I dag kommer 70 % av matproduksjonen fra økologiske gårder. Varmere klima har så langt bidratt til økte avlinger og gårdene driver lønnsomt, selv om det er mange gårdsbrukere som har ekstrajobber i perioder.

Den store satsingen på matproduksjon har til en viss grad veid opp mindre skogbruk, men stadig større etterspørsel etter biobrensel truer veksten til InnJamon (det nye merket for mat fra Innherred). Dette har skapt visse konflikter på Innherred og kampen om land er blitt hardere. Kommunene har hatt en aktiv rolle i tilrettelegging for småskala bruk og jordvern. Men det har ofte vært vanskelig å finne den riktige balansen mellom vern og utnyttelse og det er en stor utfordring å balansere behovene til landbruket og utvikling av bysamfunnet. Et av de mest synlige tegn på denne utviklingen er beslutningen om å legge ned golfbanen på Trones og forbud mot bygging av store kjøpesentre utenom bykjernen på over 5000m².

Men det er også fornyelse i byplanleggingen. Det legges stor vekt på å vedlikeholde og pusse opp gamle bygg, samtidig som nybygg oppfyller strenge miljøkrav. Man har søkt mer til naturen og bebyggelsen er ikke så tett som før. I tillegg har man lagt godt til rette for miljøvennlig transport (som gang- og sykkelstier) og kollektivtransporten er veldig bra. Man har også satset på vannbåren varme og fjernvarmeanlegg koplet til forskjellige produksjonsanlegg (biobrensel, solselle, jordvarme osv).

Kommuneøkonomien har virkelig blitt satt under press i disse årene. Nedgang i folketallet, har først og fremst vært i aldersgruppen 25 til 50 år og dette har gitt lavere skatteinntekter. Samtidig har det blitt veldig vanskelig å rekruttere til mange stillinger i kommunen, spesielt innen helse og omsorgstjenester. Man har derfor vært nødt til å redusere tjenestetilbudet.

Andel eldre har økt men gjennom prioriteringer og holdningsendring hos hele befolkningen har man klart å tilpasse det kommunale tilbud til å dekke de største behovene.

Egenbetaling av helse og omsorgstjenester har også økt vesentlig, til tross for svekkede pensjonsordninger. Man har begynt å sette ned kravene til omsorgstjenester, og det har rammet mange grupper.

Blant annet har planer om brukerstyrt personlig assistanse for funksjonshemmede blitt lagt på is. Det er mer fokus på "hjelp til selvhjelp" og sterkt samhold i familier og nabolag samt økning i omsorgslønn veier noe opp for redusert offentlig tilbud. Men et roligere samfunn med vekt på sunn livsstil har også redusert mange "livsstilssykdommer" vesentlig.

Endringen i alderssammensetningen har påvirket kulturtilbudet. Det er tradisjonelt og først og fremst rettet mot de eldre. Mange bydels og grendehus har fått nytt liv og brukes mye av lokalbefolkningen. De unge er storbrukere av internettbasert underholdning og spill.

Det er en stor utfordring å skape et attraktivt tilbud til disse i lokalsamfunnet. Mange drømmer om det urbane liv og de som reiser bort for å ta høyere utdanning, kommer sjelden tilbake.

Det legges stor vekt på verdisyn og holdninger i skolen. Elevene er en nokså homogen gruppe og det legges stor vekt på bærekraftforståelse og naturfagkompetanse. Elevtallet har gått noe ned de siste årene, men avansert bruk av informasjons og multimediateknologi har gitt noen nye muligheter for organisering av utdanningen.

Hvordan ble det slik?

Strømkrise, finanskrisen, svikt i markedet og økende lønns- og driftskostnader gjorde det stadig vanskeligere å drive papirproduksjon på Skogn. Norske Skog begynte nedtrapping av virksomheten i 2009. Bedriften prøvde å holde kostnadene nede, og presset prisene fra leverandørene. Dette igjen, førte til mindre hogst i skogene. Det lønnte seg ikke å ta ut trevirke lenger, noe som også påvirket sagbrukene. Det ble mindre avkapp til energiproduksjonen. Dette utviklet seg til en ond sirkel som til slutt satte stopp for Norske Skog sin virksomhet på Skogn i 2012.

Lenge før det hadde næringslivet begynt å knoppskyte og det viste seg å være mange muligheter til å utnytte den brede kompetansen som fantes på Skogn.

Tilgang på kompetent arbeidskraft skapte muligheter bl.a. for Aker Verdal og annen industri. Flere grupper av medarbeiderne på Skogn gikk sammen og etablerte egne småbedrifter, bl.a. mekaniske verksteder. Noen av disse verkstedene ble underleverandører til Aker Verdal på understell for vindkraftverk. Mange ledere hadde internasjonal erfaring og kontakter. Dette bidro til å skape eksportmuligheter for mange av disse småbedrifter.

Etter hvert ble det mer lønnsomt å produsere biobrensel av skogen, og flere lokale kraftverk ble etablert i regionen. Havnen på Skogn ble også viktig for eksport av både biobrensel og tømmer, og i 2015 var den blitt et viktig transportknutepunkt både for frakt og passasjertrafikk. Samarbeid med skogbruksnæringen i Sverige skapte også økt frakt (lasting) av trevirke.

Satsingen på Stiklestad som internasjonal destinasjon gikk bra, etter en noe treg start. Store investorer så muligheten for å bygge et reiselivs- og underholdningskonsept rundt historien om Heilag Olav. En bestselgerroman (historisk thriller) av Henning Vuku som fikk et internasjonalt gjennombrudd i 2009 satte fart på utviklingen.

Det var en økende tilstrømming av turister som kom for å oppleve stedene og historien som ble formidlet ved hjelp av nyeste multimediateknologi. I 2011 startet oppbyggingen av et nytt overnattingskonsept basert på lokalproduserte hytter, hvor tradisjon og teknologi møttes på en spennende måte.

Det store gjennombruddet kom i 2013 da filmen "The Battle of Stiklestad" ble en stor suksess på Europeiske filmfestivaler. Filmen var en internasjonal samproduksjon, med aktiv deltakelse fra filmmiljøet på Innherred.

Det viste seg også å være et vellykket markedsføringstriks å presentere "The Holy Spirit" fra NT Brenneri på Skogn i filmen. Spritproduksjonen har skapt 85 arbeidsplasser i regionen.

Samtidig som filmen premierte i Europa, ble versjon 2 av det populære VR spillet "Stiklestad" lansert, og i januar 2014 møttes 3000 brukere fra hele verden til den årlige "Stiklestad Gathering".

En viktig faktor i markedsføringen av InnJamon (mat fra Innherred) er kvalitetssikringen av småskalaprodusert mat. Etter to alvorlige episoder med bakteriesmittet mat i 2008 og 2009 gikk Oi-Trøndersk mat og HiNT sammen om å utvikle kvalitetssikringsmetoder som skulle forbygge slike hendelser i fremtiden. Resultatet ble over alle forventninger.

Stjernekokken Jamie Oliver laget tre programmer om InnJamon, og produksjonsmetodene og det åpnet for eksport av diverse delikatesser. Etter hvert ble logoen for InnJamon kjent for veldig høy kvalitet og selve metoden for produksjons- og kvalitetskontroll ble en eksportvare. Samarbeidet om kvalitetssikringen førte også til samarbeid mellom småprodusentene på flere områder, som markedsføring og utvikling av utdanningstilbud.

Utdanningstilbudet starter allerede i barneskolen hvor GSPR-prosjektet (Gården som Pedagogisk Ressurs) som ble startet i 2002 danner grunnlag for et unikt utdanningstilbud, som kombinerer jordbruk, matproduksjon, kultur og teknologi og går gjennom alle skoletrinn fra "Bleie til Master" I 2015 ble denne modellen lagt til grunn for en utdanningsreform som skal skape tettere samarbeid mellom næringsliv og skole.

Nedgang i folketallet og store utfordringer for kommunene, satte i sving debatt om mulig sammenslåing. Men etter at forslag om sammenslåing av Levanger og Verdal ble nedstemt i begge kommuner både i 2011 og 2015 har man nå endelig gitt opp ISK prosjektet.

Viktige hendelser

2008	Alvorlig matforgiftning på Trøndersk matfestival
2009	Norske Skog stenger 2 PM'er Satsing på kvalitetssikring i lokalmatproduksjonen
2010	Oppstart av mange mindre håndverksbedrifter Eksport av biomasse starter fra containerhavna
2011	Tidligere ansatte i kantina på Norske Skog starter catering bedrift Kompetansesenter på kvalitetssikring av mat
2012	Ny opphavsmerking av storfe (Bio-RFID) Nytt hotell på havna i Levanger NS stenger den siste PM-en
2013	Filmen om Heilag Olav – The Battle of Stiklestad"
2014	Økte lønninger i industrien/automatisering/flere bønder driver deltid
2015	Stiklestadområdet står utviklet som "overnattingsmetropol" (hyttebyer) Containerhavna er blitt et transportknutepunkt med turistbåter

2015 Kvalitetssikringen er blitt internasjonal merkevare
2020 70 % av jordbruk i regionen driver økologisk

EVIG VEKST

"Evig vekst handler om et Trøndelag som har ambisjoner om å være en attraktiv og framtidsrettet region, som klarer å utvikle forskningsmiljøer og næringsliv som har muskler nok til å konkurrere med de beste."

...framtidsrettet region som utvikler forskningsmiljøer og næringsliv som har muskler til å konkurrere med de beste...

Evig vekst er fortellingen om hvordan teknologimiljøenes kommersielle gjennombrudd skaper vekst i regionen. Dette gir mange arbeidsplasser og fører også til innflytting av bedrifter utenfra. Slik klarer regionen å trekke til seg både internasjonal kompetanse og kapital. Sterk satsing på samferdsel, spesielt innad i regionen, bidrar til veksten, og skaper en storbyregion med rundt 350.000 innbyggere.

Bygging av gasskraftverk avverger energikrisen. Økonomisk vekst prioriteres, og teknologi og penger er løsningen, slik mange ser det. Evig vekst er Trøndelag med større skiller i samfunnet, et todelt arbeidsmarked og økende avstand mellom storbyen og resten av regionen.

Sentrale kjennetegn ved scenarioet:

Regionen og samhandling	Trøndelag er en stor, men delt region. Det har etter hvert utviklet seg et sterkt skille mellom vekstområdet i og rundt Trondheim, og resten av Trøndelag. Trondheim fikk i 2019 status som egen byregion.
Næringslivet – utnyttelse av naturressursene	Næringsutviklingen skjer i all hovedsak i området Orkanger – Trondheim – Steinkjer. Basisen for denne næringsvirksomheten er først og fremst teknologisk utvikling og high-tech industri. Internasjonal kapital bidrar til nyetableringer. Innflagging av nye bedrifter til Trøndelag er nå så høy som 50 per år. Flere oljeselskap har etablert avdelingskontor i Trondheim. Også havbruksnæringen er en stor bruker av ny teknologi. Landbruket industrialiseres og strukturrasjonaliseres ytterligere.
Offentlig sektor og forvaltning	I kommuner med god økonomi og gode inntekter, finnes det et variert tjeneste-tilbud, både privat og offentlig. I andre kommuner er situasjonen helt motsatt; Ikke engang interkommunalt samarbeid har sikret et tilstrekkelig tjenestetilbud. Mange kommuner har derfor blitt tvunget til sammenslåing.
Utdanning og forskning	Det teknologiske FoU-miljøet ved NTNU/ SINTEF har styrket sin posisjon, og trekker stadig til seg nye kompetente forskere og studenter. Drivkraften til det nye forskningsuniversitetet er internasjonaliseringen. Samling av fagmiljøer, mer penger til de strategisk viktige fagområdene og kompetansemiljøene, har vært en viktig satsing gjennom mange år. Science University of Norway er landets mest prestisjefylte universitet. Høgskolene i Trøndelag er slått sammen og blitt undervisningsuniversitet.
Frivillig sektor	Fraflytting og høy gjennomsnittsalder gjør at frivillige lag og foreninger ikke klarer å samle nok medlemmer til å fortsette virksomheten. I byen er det lettere å få folk til å betale enn å delta. Frivilligheten, som tidligere var viktig i den trønderske kulturen, har dårlige kår.
Infrastruktur og samferdsel	Jernbanetrafikken er privatisert, og det er bygd høyhastighetsbane mellom Steinkjer og Oppdal. Hurtige, gassdrevne ferjer, er tatt i bruk. Til Ytre Namdal og Hitra/Frøya, er veiene opprustet av hensyn til transportbehovet til havbruksnæringen og leverandørindustrien. Værnes har mange nye internasjonale direktearter.
Miljø og klima	Økonomisk bærekraft er vesentlig. Avgifter og "oblat"-ordninger er innført som miljøtiltak. Miljøkonsekvenser i form av ekstremvær gir store belastninger på infrastrukturen.
Energisituasjonen	Det fjerde gasskraftverket i Midt Norge har økt mulighetene for en videre industriell vekst betraktelig. Det var framtidsrettet å bygge gassrøret etter alternativet med størst kapasitet. Overskuddskraft eksporteres til Sverige. Etter hvert er det også vokst fram en betydelig satsing på fornybar energi.

Kultur	Trønderne er kulturkonsumenter, og kulturlivet har gjennomgått en kraftig utvikling. Den voksende befolkningen er pengesterk, og åpen for impulser. Etterspørselen etter kulturtilbud har ført til etablering av nye, profesjonelle tilbud innenfor teater, dans, film og musikk. Det internasjonale miljøet i Trondheim bringer med seg mange impulser, og setter et tydelig preg på kulturlivet.
Holdninger og verdiorienteringer	Folks tilbøyelighet til å betale seg ut av mange forhold er markert. Ikke minst gjelder dette hensynet til miljøet. Miljøbevisstheten er til stede, men den kan ikke konkurrere med ønsket om tilfredsstillende av egne behov. Samfunnet preges av hensynet til enkeltindividet, framfor fellesskapet. Dette sees også i de mellommenneskelige forhold; Vi har fått et kaldere samfunn. Mye kriminalitet i storbyen har ført til dyrere forsikring og flere private sikkerhetsløsninger.
Perspektiv på bærekraft	Økonomisk.

1.2 VEKSTREGIONEN INNHERRED

Situasjonen i 2020

Hurtigtoget som forbinder Innherredsbyen til Trondheim er et symbol på en region som har opplevd vekst og velstand i flere år, drevet frem av teknologiske nyvinninger, kraftfull industri og sterk internasjonalisering av samfunnet.

Det har vært en kraftig vekst i folketallet i de to nabokommunene Levanger og Verdal. Siden 2007 har innbyggertallet økt fra 32.000 til 38.000. 4000 av disse er kommet gjennom innvandring og innvandrere utgjør nå om lag 10 % av innbyggerne i kommunene.

Dette har vært en viktig ressurs for næringslivet, men har også skapt mange utfordringer. Samtidig etterlyses det nå tiltak for å sørge for bedre integrasjon, samtidig som man er opptatt av å ta vare på noe av det gamle "Innherredssamfunnet".

Innherred har med utgangspunkt i naturgitte fordeler og kompetanse en betydelig industriell produksjon av ren mat. Kraftig vekst i folketallet i regionen har skapt et større hjemmemarked, men det er eksport av ren mat som har vært forutsetningen for stor omlegging (noen ville ha sagt industrialisering) av landbruket. Utviklingen av lokalprodusert mat har gått i retningen av å utvikle få lokale merkevarer og så produsere disse i stor stil. Dette har krevd utvikling av nye produksjonsmetoder, men største endringen har vært på gårdsbrukene som nå går inn i større produksjonsenheter.

De store industribedriftene i regionene har opplevd vekst og velstand. Gasskraftverk ble løsningen på kraftkrisen og gjennom arbeidsinnvandring har man løst de største behovene for arbeidskraft. Men arbeidsmarkedet er ganske turbulent, det er stor etterspørsel etter kompetanse på alle områder. Dette har også skapt muligheter for grupper som har redusert funksjonsevne, nesten alle som vil og kan, har mulighet til å jobbe deltid.

Mangel på arbeidskraft har også bidratt til at kommunene har satt bort mange oppgaver til private og det er vokst opp en betydelig servicenæring. Flere kommuneansatte har også valgt å etablere egne bedrifter for å overta noe av kommunens tjenester. Mange private omsorgsbedrifter tilbyr spesialiserte tjenester til forskjellige grupper og de som kan betale store egenandeler får god service. Men de som er helt avhengig av assistanse og ikke har råd til å betale for private omsorgstjenester har fått redusert livskvalitet og muligheter.

Internasjonaliseringen har også skapt økt trafikk på Værnes. Flyplassen har fått flere nye internasjonale ruter. Dette har skapt nye muligheter for reiselivet og det er stor etterspørsel etter alle slags opplevelser og underholdning.

Men veksten har gitt kommunene en del utfordringer. På den ene siden har inntektene økt ganske mye, men det er vanskelig å få tak i kompetente medarbeidere, spesielt innen tekniske fag. Dette har lagt en demper på byutviklingen og man er kommet på etterskudd i planlegging og tilrettelegging av nye bolig- og næringsområder.

Men det er satt av store arealer til næringsutbygging på bekostning av landbruksarealer og nå er hele området fra Mule til Vinne under regulering til næringsarealer.

Mange synes utviklingen har vært preget av kortsiktighet og uforutsigbarhet, spesielt når kommunene i regionen havner i konkurranse om bedrifter og arbeidsplasser.

Samtidig har infrastrukturen fått et stort løft og flere store bygg setter sitt preg på bykjernene. Utviklingen av byene har ikke vært uten "byproblemer" som bråk, rusmisbruk og vold. Disse har økt mye de siste årene. Generelt er samfunnet blitt tøffere, det er større klasseskiller og mindre samhold. Mange fellesordninger står i fare for å bli nedlagt og det er en stor utfordring å tilpasse mange av tilbudene til et flerkulturelt samfunn hvor 10 % av innbyggerne har en minoritetsbakgrunn.

Hvordan ble det slik?

Gasskraftverk på Skogn og flere suksesshistorier fra teknologibedrifter var viktige drivkrefter bak en sterk vekst i Midt Norge i årene 2010 til 2020. Norske Skog klarte seg og fremstår nå som verdens mest effektive og miljøvennlige (co2-nøytralt) papirfabrikk med 4 PM i drift. Etter at det første gasskraftverket ble bygget i 2012 er det kommet tre kraftverk til i regionen og andre satsinger på for eksempel bioenergi og vindkraft har skapt grunnlag for en energiklynge i Innherred.

God tilgang på kraft har også vært viktig for Aker Verdal, men de siste årene har mangel på arbeidskraft blitt en stadig større flaskehals.

Både Aker Verdal og Norske Skog er viktige lokomotiver i energiklyngen som omfatter også bl.a. vindmølleproduksjon på Ørin og Thoriumkraftverkene som er under utbygging på Ytterøy og i Snåsafjella.

FAST eventyret i Trondheim var starten på en bølge av oppkjøp av trønderske teknologibedrifter. Frem til 2015 trakk byen til seg arbeidskraft fra både innland og utland. Trondheim har støvsugd regionen for ingeniører og det har vært en stor utfordring for store industribedrifter på Innherred å få tak i riktig kompetanse. Dette har gått ut over teknisk drift og byplanlegging i kommunene som ikke klarer å konkurrere med næringslivet om høyt utdannet arbeidskraft.

Etterspørsel etter kompetansen satte også press på utdanningssektoren og krav om sammenslåing og slagkraftige miljøer gjorde at i 2012 ble HiNT slått sammen med HiST og bredden i tilbudet redusert. Det meste av teknologisk og medisinsk utdanning ivaretas av NTNU og det er stor pendling av studenter til Trondheim. HiNT er blitt et senter for etter- og videreutdanning og et viktig bidrag til omskolering av eldre arbeidstakere. Spesialiseringsbølgen smittet også over på VGS hvor man har satset på omfattende

teknologibruk i utdanningen. Samtidig ble det lagt større vekt på grunnleggende ferdigheter i forskolen.

Vinnerkultur og konkurranse har også blitt mer fremtredene i oppvekstsektoren og etter at laget fra Halsan skole kom på pallplass i den Internasjonale KappAbel matematikk-konkurransen i 2013 har man etablert flere regionale konkurranser mellom grunnskolene i regionen og to av disse; NorturaCupen i kjemi som startet i 2014 og idrettskonkurransen Sprett (2015) er nå blitt nasjonale konkurranser med årlig finale i det nye AKERsenteret. Senteret samler mange arenaer og kulturtilbud som teater, kino, konsertarenaer, idrettsanlegg og svømmehaller under ét tak. Åpningen av senteret i 2018, markerte 5 års jubileum for den nye Innherredskommunen Leverdalen.

Men Trondheims kraftige vekst skapte etter hvert veldig stort press på arealer og storbylivet hadde sine utfordringer også. Trondheim ble etter hvert Norges dyreste by og det skapte nye muligheter for nabokommunene.

Etter at høyhastighetstoget fra Steinkjer til Oppdal ble tatt i bruk i 2015 har flyttestrømmen snudd og nå er det stor etterspørsel etter både næringsarealer og ikke minst boligtomter i en 10-15 mil avstand fra Trondheim, langs den nye jernbanen.

Firefelts motorvei og tunnel til Ytterøy bidrar også til effektive transport- og trafikkkløsnings. Havneområdet har også fått vitamininnsprøyting og landemerker i form av hotell og leiligheter på teleskoppåler.

Veksten har skapt store utfordringer for kommunene på Innherred. Mangel på samarbeid og alvorlig mangel på teknisk kompetanse i kommunene forsinket planleggingen av etterspurte arealer, men etter hvert ble man flinkere til å samarbeide og til å utnytte ressursene. Trønderplan IKS som ble etablert i 2014 har tatt over stadig større deler av arealplanleggingen i regionen og planleggingen skjer nå i tett samarbeid mellom Trondheim og nabokommunene.

Viktige hendelser

2009	Regjeringens klimamelding 2009 setter i gang planleggingsprosesser for å imøtekomme forventede klima/miljø krav i produksjon på sikt. Plan for industrialisering av landbruket vokser frem som en effekt av dette.
2010	Matforsk – FoU-planer. Internasjonale krav til miljøsertifisering / klimakrav
2011	Sertifiseringskrav – mat og næringsmiddel produksjon
2012	Norges Storbondelag etableres (bygd på eksisterende mal, men med industrielt fokus) Gasskraftverk tas i bruk
2013	Sammenslåing av HiNT, HiST og DMMH og spesialisering innen lærer-utdanning, oppvekst og etterutdanning
2014	Norske Skog vedtar bygging av PM 4 og modernisering av fabrikk
2015	Bondens Marked fusjonerer med NHO Reiseliv. Norske Skog Starter moderniseringsprosess og oppbygging av PM 4.
2017-2018	Innvielse av PM 4. Frigjør arbeidskraft (350 årsverk) til annen virksomhet.
2018	REN MAT verdensbørs åpnes
2020	Landbrukets produksjon 50 % eksport.

EVIG UNG

"Evig ung handler om et Trøndelag som satser på å gi innbyggerne et godt og variert velferdstilbud ved å bidra til samarbeid mellom ulike sektorer, slik at nye løsninger utvikles for et samfunn med stadig flere eldre og omsorgstrengende."

Evig ung handler om et Trøndelag som satser på å gi innbyggerne et godt og variert velferdstilbud ved å bidra til samarbeid mellom ulike sektorer, slik at nye løsninger utvikles for et samfunn med stadig flere eldre og omsorgstrengende. Store utfordringer innen arbeid, helse og velferd ble stadig mer synlig rundt 2010. Mangel på arbeidskraft kombinert med omsorgssektorens dårlige omdømme og høye arbeidspress, tvang fram nye løsninger.

Forskning på velferdsutfordringene, med utvikling av ny kunnskap og ny teknologi, fikk et oppsving. Det samme gjorde arbeidsinnvandringen. Trygghet og omsorg er de verdiene som ligger til grunn for denne fortellingen. Samtidig øker forskjellene mellom de kjøpesterke og de som ikke har de samme mulighetene.

Særskilte kjennetegn ved scenarioet:

Regionen og samhandling	Trøndelagsregionen fungerer godt, og har vært pilot på flere utviklingsområder innenfor offentlig sektor. Regionen satser på helse, omsorg og et humant arbeidsliv. Teknologimiljøene er viktige medspillere, sammen med arbeidslivets parter, NAV, Arbeidstilsynet m fl.
Næringslivet – utnyttelse av naturressursene	Olje- og gassvirksomheten er fremdeles en viktig inntektskilde for regionen. Arbeidslivet er endret og kjennetegnes av stor mangel på arbeidskraft. Arbeidsinnvandring er derfor satt i system. Nye bedrifter yter service og tjenester til eldre – velvære, trim, opplevelser osv. Romslige Trønderlåner bygges om til små institusjoner med tilbud på flere områder. De nye næringene er i større grad forskningsbasert, enn de tradisjonelle næringene i regionen. Landbruket satser på ren og kortreist mat. Av miljøhensyn er havbruket flyttet lenger ut fra land enn før.
Offentlig sektor og forvaltning	Offentlig sektor er stor. Staten har vedtatt rettigheter og minstestandarder for velferdstilbudet. Kommunene leder nettverk som koordinerer og bidrar til løsningene. Forbrukerne har fått en sterkere posisjon. Tjenester ut over minstestandarden har egenandeler.
Utdanning og forskning	Forskningsaktiviteten er høy. Nye teknologimiljø etableres innenfor helse og IKT. En større andel av innsatsen rettes mot anvendt FoU, i samarbeid med små og mellomstore bedrifter. FoU-innsatsen pr. innbygger er dobbelt så stor som landsgjennomsnittet, men resultatene mht. økt innovasjon og verdiskaping, er fire ganger større enn landsgjennomsnittet. Den trønderske samhandlingsmodellen er blitt et studieobjekt for andre.
Frivillig sektor	Yngre voksne og barnefamilier satser på trygge oppvekstmiljøer. Frivillig arbeid er nødvendig for å få kvinnene til å ønske både å ta utdanning, jobbe og få mange barn.
Infrastruktur og samferdsel	Infrastrukturen er god. I nasjonal transportplan er det vedtatt å bygge ut høyhastighetsbane mellom Oslo og Steinkjer. Kollektivtransporten har fått bedre rammer. Befolkningen oppfordres til å reise kollektivt gjennom restriksjoner på bruk av bil og bruk av energi.
Miljø og klima	Man er opptatt av forholdet mellom menneske og miljø. Målet er å utvikle et sosialt bærekraftig samfunn, i et trygt miljø. Forbrukerne verdsetter ren mat.
Energisituasjonen	Vindmøller, mikrokraftverk og gasskraftverk med rensing, gir viktige bidrag til regionens energiforsyning. Biobrensel fra Skogn, og et godt utbygd fjernvarmenett mellom Trondheim og Steinkjer, bidrar også til energitilførselen i Trøndelag.
Kultur	Kulturtilbudet er rikt og variert, og får betydelig offentlig støtte. De eldre har stor kjøpekraft, og derfor rettes stadig flere produkter mot denne gruppen. Arbeidsinnvandring bidrar til større grad av kulturelt mangfold i befolkningen. Dette skaper nye motsetninger og utfordringer knyttet til kultur- og religionsutfoldelse.
Holdninger og verdiorienteringer	Det fokuseres på helse, og det legges vekt på enkeltindividets selvstendige ansvar for egen helse. Befolkningen har generelt et sunt kosthold og er fysisk aktive. Det er fullt akseptert at trening inngår som en del av arbeidstiden. Mange eldre har stor kjøpekraft, og er storforbrukere av kultur, helse- og fritidsreiser. De yngre prioriterer trygghet.
Perspektiv på bærekraft	Sosial.

1.3 INNHERRER LENGELVE

Situasjonen i 2020

Litt over 100 pensjonister går av toget på Trones stasjon og gjør seg klar til dagens runde på golfbanen. Mange har med sin egen personlige assistent – flere av disse kommer fra Indonesia eller India. Noen av pensjonistene går inn på kjøpesenteret for å handle på nettet, spille eller se på film. Noen får servert frokost i restaurantene. Noen skal på kurs i slektsgranskning. Andre skal på flere av kursene som HINT har lagt til etterutdannings-senteret på Trones. Av HINT sine 10 utdanningssteder er Trones den største.

Mye har endret seg i samfunnet de siste 10-15 år. Eldrebølgen har kommet for fullt og det har ført til mange store utfordringer. Heldigvis har høye oljepriser og inntekter gjort det mulig for den norske stat å finansiere et velferdstilbud som er enestående i verdensammenheng. Omfattende kunnskap om helse, aldring og samfunnsmedisin, hentet fra HUNT undersøkelsene, samt sterke samarbeids-/(Samvirke-) tradisjoner, har gjort Nord-Trøndelag til en pilotregion for en ny form for omsorgstjenester, "grønn omsorg", hvor bl.a. Trønderlåner brukes som omsorgshjem.

Helse og omsorg er blitt en meget stor næring på Innherred, men det har vært vanskelig å bemanne alle stillinger som ble opprettet i kommunene, i forbindelse med den nye satsningen. Dette til tross veldig gode betingelser. Direkte rekruttering fra India var et vellykket tiltak, og nå er det ganske stor andel innvandrere fra Asia blant beboerne på Innherred. Dette har gjort det mulig å realisere de mest ambisiøse planer i omsorgen for på eldre og yngre og tilbudet til funksjonshemmede er blant de beste i Norge.

Gasskraft har sørget for å vedlikeholde industri i regionen, men på Skogn er det andre produkt enn avisepapir som skaper etterspørsel etter trevirke. Ny renseteknologi muliggjorde bygging av gasskraftverk på Skogn.

Det har også vært investert mye i bedre kollektivtransport og IKT infrastruktur for å redusere forurensing og utslipp fra trafikken. Dette har også gjort det mer attraktivt for yngre generasjoner å bosette seg i regionen og det er en del innvandrere fra Nord-Europeiske land som ønsker å bosette seg her.

Det har vært en stor utfordring for lokalsamfunnet å ta i mot denne innvandringen og selv om mange klarer seg bra, har det vært tegn til økt classeskille i samfunnet. Innvandrer-familier har bl.a. klaget over manglete tilbud for ungdom.

Sterk fokus på helse og omsorg har lagt grunnlaget for en del høyteknologibedrifter som utvikler stort mangfold av produkter for helsesektoren og eldreomsorg.

Disse bedrifter drar nytte av sterke samarbeidsrelasjoner i regionen, både mellom offentlig og privat sektor og frivillige organisasjoner.

Selv om det fortsatt har vært en del strukturendringer i landbruket, er det fortsatt mange mindre gårder som driver med lokalproduksjon, gjerne ved siden av omsorgstjenester, eller annen aktivitet (virksomhet) på gården.

I samarbeid med Matforsk og flere forskningsaktører har man utviklet en del gårdsprodukter som har bestemte helsefremmende virkninger, spesielt for eldre mennesker. Disse markedsføres nå internasjonalt av selskapet Roth & Rosen Ltd som er en felles satsing mellom Innherred Landbruksprodukter AS, HiNT og HUNT/NTNU.

Gårdene har også dannet egne nettverk for utvikling av spesielle tilbud og tjenester. Eksempelvis er gårdene på Ekne fokusert på rusforebyggende arbeid. Gårdene rundt Stiklestad er nå med i Stiklestad Nasjonale Kultursenter og sysselsetter 120 årsverk. Paven i Roma har meddelt at han kommer til Stiklestad i 2030. Arbeidet med dette er forlenget i full gang.

Store overføringer til omsorgstjenestene i offentlig sektor har gjort det mulig for kommunen å konkurrere om arbeidskraft og mange unge arbeidstakere ser nå til kommunen som trygge og gode arbeidsgivere. Dette har gitt en del problemer for industri og servicebedriftene som ikke får tak i nødvendig kompetanse, men det påpekes også at denne fokus på trygghet, forutsigbarhet og omsorg har lagt stor demper på ungdommens risikovilje og dette begynner å gå utover nyskaping og grundervirksomhet i regionen.

Hvordan ble det slik?

Det var i 2010 at man begynte å merke for alvor den store seniorbølgen som man hadde snakket om i mange år. I Levanger ble det etablert et eget kompetansesenter for helse, aldring og omsorg. Etablererne var både offentlige og private aktører samt frivillige organisasjoner. Et av formålene var å utvikle nye løsninger til å møte stadig økning av eldre i samfunnet. Man var også opptatt av å bygge ut et godt tilbud til andre omsorgstrengende grupper som funksjonshemmede. Denne satsingen skulle bli viktig i fremtidig utvikling av regionen.

Energisituasjonen var et stor tema, ikke minst for industrien. Planer om bygging av gasskraftverk så ikke ut til å bli realisert. Men i 2010 presenterte SINTEF ny teknologi for CO2 rensing og det utløste beslutningen om å sette i gang byggingen på Skogn. Fire år senere stod gasskraftverket ferdig til produksjon. Men det ble satset på flere energikilder enn gass i Nord-Trøndelag. Vindkraft, vannkraft, solenergi og etter hvert bølgekraft dannet grunnlaget for en ordentlig kraftregion. Høye energipriser gjorde de fleste satsingene lønnsomme og eksport av energi fra regionen sørget for en solid inntektsstrøm til regionen.

I forbindelse med regjeringens "Nye Seniorplan" i 2012 fikk kommunene fullt ansvar for helse og omsorgstilbudet til seniorer og samtidig ble kommunene sikret solide overføringer for å finansiere dette. Sammen med kraftinntektene gav dette helt nye muligheter til kommunene, når det gjaldt finansiering av driften.

Det var en viktig forutsetning at overføringene skulle brukes til å produsere tjenester, men Seniorplanen gav lite rom for store investeringer i bygg og utstyr. Det ble lagt opp til bedre utnyttelse av eksisterende boligmasse, begrenset vekst i det tradisjonelle institutt-tilbudet men oppfordret til privat-offentlig samarbeid om større investeringer.

Et av de største problemene for omsorgssatsingen var mangel på arbeidskraft. Omlegging og effektiviseringstiltak hos Norske Skog frigjorde en del arbeidskraft, men med feil kompetanse. Det ble satt i gang omskoleringstilbud, som hjalp noe men det var fortsatt konkurranse om arbeidskraften i regionen, så de fleste fikk seg ny jobb innen industri.

Dette ble en vekker for kommunene som iverksatte todelt strategi. For det første ble det kommunale lønnsystem endret, slik at man kunne bedre konkurrere om lønn og det var mulig å tilby trygge arbeidsplasser til de som var villig til å inngå mer flexible kontrakter mht arbeidssted og oppgaver. Samtidig bidro omfattende etterutdanningstilbud til å skaffe "rett kompetanse til rett tid".

Den andre delen av strategien var deltakelse i Trøndelags rekrutteringskontor i Mumbai som åpnet i 2015. I årene 2016 til 2019 flyttet mer enn 3000 indere til regionen som nå kalles for INDherred på folkemunne.

Men om det var vanskelig å få offentlig finansiering av større investeringer i helse og omsorgssektoren, så var det private aktører som så muligheter og mange eldre hadde stor kjøpekraft, slik at de kunne betale vesentlige egenandeler. Et eksempel på slike investeringer er LevLenger boligene som ble bygget på Levanger Havn in 2016 og som drives av Grande Omsorg i samarbeid med samkommunen. Disse boliger ble en stor suksess også internasjonalt, og hver fjerde bolig i komplekset eies nå av utlendinger som bor der store deler av året. Satsing på mangfoldig kultur som helsefremmende tiltak har vært en viktig faktor i å trekke eldre borgere til regionen og arbeidet som bygger bl.a. på resultater fra HUNT undersøkelsene er et forbilde for mange kommuner i Norge.

LevLenger boligene var de første i Norge som ble bygget etter ny standard for seniorboliger hvor integrert teknologi sørger for å gjøre hverdagen lettere og trygger for de eldre, men samtidig legges det til rette for aktivt liv med kombinasjon av deltids arbeidsinnsats, f.eks som lærere, veiledere og mentorer for den yngre generasjonen og aktiv fritid, med rikt kulturtilbud. Dette ble en vellykket satsing for de ressurssterke seniorenne som både hadde råd til å betale en ganske høy pris for boligen, men også muligheten til å benytte seg av mulighetene. Men det var også store grupper eldre hvor denne løsningen var ikke et alternativ.

Større overføringer fra staten medførte også sterkere styring og press på effektivisering innen offentlig sektor. Kommunereformen i 2014 påla sammenslåing av mange kommuner, noe som ikke var så problematisk for Innherredskommunene som allerede hadde utviklet et nært samarbeid. Det var mer vanskelig for nabokommunene som ikke var like godt forberedt. Sentralisering ble også kjennetegn på mange reformer innen sykehussektoren og høyere utdanning. Dette førte til at all virksomhet til HiNT ble lagt til Levanger i 2016 og er nå spredt over hele byen, og i 2019 åpnet St. Olav avd. Levanger nytt sykehus som dermed sørget for alle sykehustjenester i Nord Trøndelag.

Viktige hendelser

- 2008 Klimameldingen legger klare føringer for desentralisering og vekst lokalt
- 2009 Det gis grønt lys for å bygge et mindre gasskraftverk på Skogn; samtidig når oljeprisen 150 dollar fatet og det er tvil om det er lønnsomt å sette i gang
- 2010 HUNT 3 får en stor internasjonal pris og det medfører at HUNT 4 blir finansiert Med internasjonal venture-kapital. HUNT 4 utvides samtidig til Sør-Trøndelag og Helgeland.
- 2011 CO2-rensing får et teknologisk gjennombrudd og bygging av gasskraftverket kan endelig starte. Et eget kompetansesenter for helse, aldring og omsorg etableres i Levanger.
- 2011 Trondheims miljøpakke dekker store deler av Trøndelag – penger til kollektivtrafikken
- 2012 Regjeringen vedtar samlokalisering av HiNT sin virksomhet til Levanger. Innherred blir landets første pilotregion for "grønn omsorg" og Innherred er en region som har mange nyetableringer innen teknologi og helse.
- 2012 NTP godtar høyhastighetsbane Oppdal – Stjørdal

- 2013 Et nytt selskap i samarbeide med flere internasjonale matvareleverandører har utviklet nye (økologiske) gårdsprodukter som viser seg å ha konkrete og målbare helsemessige virkninger, spesielt for eldre mennesker.
- 2013 Foreningen NTmikrokraftverk blir et AS
- 2014 Stiklestad Nasjonale Kultursenter passerer 100 fast ansatte.
- 2015 Byggestart for en helt ny bydel på Børsåsen. Mange innvandrere fra Asia har søkt om å få bo her. Dette er småbarnsfamilier og planleggingen av ny skole på Mule er i gang.
- 2017 Sykehuset Levanger, som nå er en del av St. Olavs Hospital åpner et nybygg som gjør at kapasiteten er 80 % høyere enn før.
- 2020 Det bygges et bio-kraftverk integrert med gasskraftverket som har 50 % kapasitet i forhold til gasskraftverket.

Sammenligning av scenariene

	Evig grønn	Evig vekst	Evig ung
Perspektiv på bærekraft	Økologisk	Økonomisk	Sosial
Utfordring	Elkrise og klimatrussel	Å skape store vekstkraftige regioner	Å få nok hender i arbeid
Ambisjon	Å utvikle en bærekraftig region og forvalte naturressursene og kulturarvene til det beste for regionen	Å bli den beste regionen i Norge og slik tiltrekke seg den attraktive arbeidskraften	Å bli en region med velutviklet og effektivt velferdstilbud
Kjennetegn ved samfunnet	Opplevelser og egenart Meningsproduksjon	Kunnskapsintensive bedrifter og forskningsmiljøer (high tech)	Service- og tjenester
Hvordan møte etterspørsel etter kompetanse og arbeidskraft	Redusere etterspørselen	Importere kompetanse	Importere arbeidskraft
Etterspørsel og produksjon av kraft	Redusere etterspørselen og satse på fornybar energi	Stor etterspørsel. Bygge ut gasskraft, med eller uten rensing	Redusere etterspørselen noe i kraftkrevende industri. Satse på alternativ energi og miljøvennlig gasskraftverk

6. LEVENDE BESKRIVELSER 2020

6.1 STØTTEFUNKSJONER

EVIG GRØNN

Arbeidskraft:

- Folketallet har gått ned, liten tilgang på arbeidskraft.
- Antall ansatte i interne tjenester er lav, de som er "igjen" er gjennomgående eldre arbeidstakere.
- Satsing på å utdanne egen arbeidskraft/kompetanse, bl.a. gjennom lærlingordningen og trainee-ordninger.
- Kommunen oppfattes som en trygg og god arbeidsplass.
- Sliter med å få rekruttert kompetent arbeidskraft
- Utstrakt samarbeid med videregående- og høgskolemiljø for å utvikle intern kompetanse.
- Karriereplaner for alle ansatte.
- Kompetanse: De fastsatte konkrete kompetansekrav for ansatte som arbeider i interntjenestene er nådd.
- Arbeidet med rendyrking/sentralisering/spesialisering av arbeidsoppgaver som startet allerede i 2012 er gjennomført. Interntjenestene innehar i stor grad spesialistkompetanse.
- Eldre arbeidstakere blir godt ivaretatt, og deres kompetanse er verdifull og blir brukt i stor grad.

Teknologi:

- All moderne teknologi brukes i stor utstrekning.
- Sjølbetjente løsninger på nett og på terminaler på servicekontor.
- Egen "min side" for ansatte i forhold til personalfunksjonen.
- Utnyttelsen av teknologien er effektiv og "maksimal".
- Pga. elkraftkrisen og høge strømpriser benyttes alle muligheter knyttet til fornybar og ren energi, bl.a. har alle kommunale bygg solcellepanel/solfangere på taket.
- Vaktmestrene er organisatorisk og geografisk samlet, og kommunale bygg overvåkes via terminaler i sentral enhet.

Samarbeid:

- Kjøp og salg av tjenester mellom kommunene, også utover Levanger/Verdal.
- Godt og nært samarbeid med høgskole, universitet og næringsliv for å effektivisere tjenestene.
- God tilgang på spesialistkompetanse via kulepunkt 1 og 2.
- Alle interne tjenester er organisert i egen (samlet) enhet.
- Tydelige rutiner og god oppfølging i samhandling mellom "bruker" og "eier" av kommunale bygg.

Klima/miljø:

- Behov for mindre kontorareal. Besparelser i energiforbruk.
- Pga. elkraftkrisen og høge strømpriser benyttes alle muligheter knyttet til fornybar og ren energi, bl.a. har alle kommunale bygg solcellepanel/solfangere på taket.
- Fokus er flyttet til lengre levetid på kommunale bygg og utstyr.

EVIG VEKST

Arbeidskraft:

- Folketallet har gått opp mye pga. innvandring.
- Mangel på kvalifisert arbeidskraft.
- Mange arbeidsoppgaver er satt ut til private. Outsourcing av enkelte interne tjenester; eks. renhold, vaktmestertjenester, regnskap, lønn.
- Kommunen må utdanne egen arbeidskraft (f.eks. gjennom en god lærlingeordning). Lærlingeordningen/traineeordningen er profesjonalisert som en interntjeneste.
- Kommunen som TAF-bedrift (teknisk allmennfag).
- Utvikle ordning a la TAF også for helsesektoren (HAF, helse og allmennfag).
- Det er utviklet en ny, koordinerende interntjeneste som ivaretar språktrening, kompetanseutvikling og arbeidsintegrering av fremmedspråklige innvandrere for å gjøre dem i stand til å arbeide i kommunal tjenesteyting.
- Kommunene tok samarbeidet på alvor i 2008 bl.a. gjennom videreutvikling av ISK, og har vunnet i kampen om arbeidskraften med de omkringliggende kommunene.
- Kommunen stiller krav og samarbeider tett med universitet/høgskole og det private næringsliv i forhold til etter- og videreutdanning.
- Forpliktende og systematisk samarbeid med NAV knyttet til oppfølging av ungdom som trenger arbeidstrening.
- Spisskompetanse blir kjøpt fra eksterne leverandører.

Teknologi:

- Mange interne tjenester er rasjonalisert pga. utstrakt bruk av digital teknologi (papirløst).
- Alle ansatte har god kompetanse i bruk av digitale verktøy. En egen opplæringsenhet har ansvar for opplæringen – i tett samarbeid med de "ytre" tjenestene.

Samarbeid:

- Bestiller–utfører-modell mellom interntjenestene og de tjenesteytende tjenestene.
- Pga. at Levanger og Verdal startet samarbeidet før veksten startet for fullt, er samarbeidet godt innarbeidet og sammenslåing ble en naturlig følge i 2013.
- Kommunen selger interne tjenester til de omkringliggende kommunene.
- Samarbeid med universitet/høgskole for å utdanne framtidig ansatte i "våre" systemer ("skreddersøm").

Klima/miljø:

- Kommunen er aktiv på energi og miljø, med en egen enhet som har dette som oppgave og som styrer enøk og miljøtiltak i bl.a. kommunale bygg, innkjøp, biler, maskiner m.m.

EVIG UNG

Arbeidskraft:

- God tilgang på arbeidskraft, spesielt gjennom innvandring.
- Liten tilgang på arbeidskraft innenfor helse- og omsorg.
- Konkurransedyktig på lønn.
- Det er stor kjøpekraft i befolkningen og kommunen tilbyr tjenester på bred basis til den eldre befolkningen, og konkurrerer/samarbeider med private aktører i dette markedet.

Samarbeid:

- Godt samarbeid mellom kommunen og private aktører.

Klima/miljø:

- Eksport av energi. Gode inntekter.

6.2 OPPVEKST

Levanger og Verdal kommuner har i 2020 hatt en relativt god utvikling. Kommunene har hatt en økning i innbyggertallet med bakgrunn både i næringsutviklingen på Innherred, infrastrukturutviklingen – både med tanke på teknologisk utvikling og med tanke på den tida det tar å forflytte seg mellom kommunene våre og Trondheim, og ikke minst den arbeidsinnvandringen som har funnet sted. Samtidig fremstår Innherred som et attraktivt boområde fordi man bl.a. har fokusert på bolystelementer knyttet til oppvekst.

Skoler og barnhager tilfredsstillers kresne brukeres krav, og står som eksempler til etterfølgelse for andre. Man har rom for et mangfold av fagområder. Skolene og barnehagene er kulturelle samlingspunkt hele døgnet. Uteområdene er oppgradert. Man har full barnehagedekning, men sliter med å skaffe tilstrekkelig kompetanse til barnehagene. Her har man måttet bruke lønnsmessige insentiver for å rekruttere. Det samme gjelder det å oppbære den etterspurte kompetansen i skoleverket.

Fremdeles fremstår regionen som en bærekraftig region, også miljømessig. Man har bl.a. satset på grønne verdier, noe som gjenspeiles også innen oppvekst.

For oppvekstsektoren har man opprettet en rekke avtaler med lokale næringsdrivende. Man har funnet og tatt i bruk alternative arenaer som gir et variert og spennende opplæringstilbud for alle, og som spenner fra barnehage til videregående skole.

1.3 KULTUR

Teknologisk utvikling, klima, økologi og bærekraftig utvikling er eksempel på globale faktorer som har påvirket hvordan kunst og kultur tilrettelegges, produseres og oppleves lokalt. Digital formidling som virtuelle utstillinger eller digitale operaforestillinger, gjør kunst og kultur av høy kvalitet tilgjengelig uavhengig av hvor man befinner seg geografisk. Kunst- og kulturpublikummet er mer sammensatt og stiller høyere krav enn tidligere. Økt bevissthet om klimatrusler gjør at opplevelsesturismen avtar, folk reiser mindre og ønsker i stor grad å benytte seg av tilbud i nærmiljøet. Kunst og kultur har blitt en viktig salgsvare, både i form av merkevarebygging for bedrifter, underholdning og private investeringer i kunst. De eldre har stor kjøpekraft, og derfor rettes stadig flere produkter mot denne gruppen.

Endringer i befolkningen har ført til større sosial ulikhet, og dermed ulike muligheter til deltakelse i kulturlivet. Offentlig sektor er bevisste på ansvaret for å ivareta ikke-kommersielle tiltak og bredden av kulturuttrykk. Til tross for langvarig satsning innen kultur og helse og universell utforming, har kommunene fortsatt store utfordringer i forhold til å tilrettelegge kulturtilbudene for grupper med spesielle behov, og å gi et allsidig kulturtilbud til alle grupper.

Kultur- og helsearbeidet har ført til at alle pleie-/omsorgsinstitusjoner har en fagutdannet kulturansvarlig. Nasjonalt kompetansesenter for kultur og helse er lagt til Levanger, hvor det foregår koordinering av praksis, utdanning og forskning på fagfeltet i samarbeid med NTNU, HiNT, HUNT og KiNT. Utdanning i kultur og helse tilbys på HiNT og på videregående skole, som egen studieretning.

”Den kulturelle spaserstokken” er godt organisert og er felles for begge kommunene. Mange prosjekter i den kulturelle spaserstokken er utviklet gjennom samarbeid i kultur og helsefeltet.

I spenningsfeltet mellom global og lokal kultur utvikles nye kulturuttrykk, og nye former for lokal identitet oppstår. Felles referanser på tvers av etnisk og kulturell tilhørighet, på bakgrunn av interessefellesskap, gir seg uttrykk i f.eks. verdensmusikk. En motvekt til dette er økt interesse for lokal historie og kulturelle tradisjoner og lokale tradisjonsbærere er ikke nødvendigvis født i regionen.

Staup er en mangfoldig kulturarena for innbyggerne og et viktig turistmål for Levanger. Her er det et attraktivt og nyskapende senter for hagearkitektur og grønn design, økologisk matproduksjon og gartnerivirksomhet. Arena for samtidskunst og kunsthåndverk Praksissted for HiNT sin utdanning innen hage og design.

EldreEventyret arrangeres annet hvert år. Festivalen setter fokus på eldres ressurser, og har deltakere fra inn- og utland. Den utfolder seg på mange arenaer i Levanger og Verdal og har et bredt spekter av kulturelle uttrykk. Det er kult å være en del av EldreEventyr-komiteen, og det er rift om plassene.

Det er ulike former for frivillighet: Frivillige organisasjoner, innsats knyttet til større arrangement og den ”uorganiserte frivilligheten” som f.eks. leksehjelp. Antallet frivillige organisasjoner er betydelig redusert de siste årene, men det er til gjengjeld en del sterke organisasjoner med fokus på god kvalitet. Dugnadsinnsatsen ved større arrangement er betydelig fordi folk synes det er artig å bidra i kortere tidsperioder. Felles senter for frivillighet er eid av organisasjonene og tilrettelegger en stor del av det frivillige arbeidet.

Kulturbasert næring er utviklet i partnerskap mellom næringsliv, institusjoner og organisasjoner. Det er etablert flere ”klynger” med sterke og gode kulturfaglige miljøer. Klyngetenkningen har vært svært viktig i utviklingen av levende sentrum i begge kommuner.

Regionen har et aktivt teatermiljø med en unik samhandling mellom profesjonelle og amatører. Tindved er navet i teatermiljøet, hvor flere ulike bedrifter med kompetanse innen ulike områder knyttet til teater er etablert. Tindved er derfor kjent som et nyskapende kraftsenter i teatermiljøet. Tindved-aktørene har samarbeidspartnere i tilsvarende miljø andre steder i Europa.

Levanger er kjent for måten kunst er brukt i byrommet. Spesielt trekkes arkitekturen og bruken av kunst i det nye sentrumsområdet på havna og i parkaksen fram. Stedsspesifikke kunstprosjekter som LevArt og Falstadkunst har ført til økt bevissthet om kunstens samfunnsmessige betydning. Det har blitt vanlig at kunstnere går inn i samarbeid med andre aktører både innen forskning, byplanlegging og næringsutvikling.

Et samarbeid mellom Sintef, lokalt landbruk, profesjonelle kunstnere og arkitekter har ført til nye innfallsvinkler til hvordan økologi og klimautfordringer kan ivaretas i utformingen av bymiljøet.

Regionale institusjoner er del av likeverdige nasjonale/internasjonale nettverk. Som følge av behovet for å markere seg i en internasjonal sammenheng har institusjonene blitt mer spesialiserte. FiFF (Femminafestivalen), Fotomuseet i Levanger, SNK og Falstadsenteret er institusjoner med nasjonale og internasjonale ambisjoner. Profesjonelle kunstinstitusjoner, flere oppdrag fra offentlig sektor og gode bo- og arbeidsvilkår har ført til at profesjonelle kunstnere bosetter seg både permanent og midlertidig i kommunene. Dette gjelder både innen teater, billedkunst, brukskunst og film. Spillutvikling er dessuten en næring i vekst i samkommunen.

Kulturhuset i Levanger har kapasitet til å ta i mot store produksjoner. Samfunnshusene har fått nytt liv, både i sentrumsområder og grendene, som øvingslokaler og arenaer for mindre arrangement. Trønderhallen på Røstad har gitt et godt samarbeid mellom idrettsseksjonen på HiNT og idrettslivet i regionen. Det er godt utbygde nærmiljøanlegg, og spesielt gode anlegg knyttet til skolene. Vulusjøen skiområde er godt besøkt av innbyggerne fra begge kommuner. Kvernmo motorsportanlegg er blitt senter for motorsport i hele regionen.

Levanger og Verdal har en felles plan for kulturminner. SNK med sin faglige base i Olavstradisjonen, har en sterk fokus på aksene Nidaros-Egge.

Museene i Levanger har organisert seg som en organisatorisk enhet etter økomuseumsmodellen, og har samarbeidsavtaler med SNK og Falstadsenteret med hensyn på faglig bistand og samarbeid. Levanger fotomuseum er en del av Kunst i Nord-Trøndelag.

Levanger og Verdal kulturskoler har et tett og nært samarbeid om lærerkrefter.

Kulturskolene har hver sine sterke sider og utfyller hverandres tilbud. Det er ikke uvanlig at elever krysser kommunegrensen for å få det tilbudet de ønsker. Sammen med NTNU og HiNT har kulturskolene et utviklingsprogram for unge kunstnere.

Kulturskolene samarbeider tett med grunnskolene, og er lokale ressursentre for opplæring innen estetiske fag. Kulturskolens lærere er også ute i grunnskoler og barnehager for å bidra ved prosjekter. De frivillige kulturorganisasjonene, som kor, korps, teatergrupper og kunstforeninger, benytter seg i stort monn av kulturskolenes tilbud.

Den kulturelle skolesekken (DKS) er godt utviklet med formidling av profesjonell kunst og kultur til alle barn i grunnskole og den videregående skole. Kommunene arbeider i fellesskap med utvikling av Den kulturelle trehjulsykkelen, et tilbud for barn 0-5 år.

Bibliotekene er populære møteplasser med åpningstid både kveld og helg, og heldøgntilbud på digitale tjenester som lån av spill, filmer, musikk, lydbøker og e-bøker. Bibliotekene er attraktive sentre for informasjon, kunnskap og opplevelse. De sikrer alle lik tilgang til ny teknologi og mulighet for å kunne bruke digitale offentlige og kommersielle tjenester.

Tilbudet om biblioteket som verksted med tilgang til utstyr og programvare for skaping av egne kulturuttrykk er svært populært. I samarbeid med servicekontoret og omsorgsdistriktene gir biblioteket tilbud om mobil tjeneste til de som trenger det. Bibliotekets ansvar for alle skolebibliotek garanterer kvaliteten på tilbudet ut i skolene.

Hvordan ble det slik?

- Kulturloven trått i kraft i 2007
- Plan for profesjonell kunst i Nord-Trøndelag, vedtatt 2007
- Kunst i Nord-Trøndelag, etablert 2008
- Plan for kunst i offentlige rom, Levanger, vedtatt 2009
- Trønderhallen og svømmehall står ferdig i 2010
- Nasjonalt kompetansesenter for Kultur og helse, Levanger, etablert 2010
- Filmstudio etablert på Rinnleiret 2011
- Plan for ivaretagelse av kulturarv, Verdal, vedtatt 2011.
- Verdal Internasjonale Teaterfestival etablert i 2012.
- Kulturhus på Levanger står ferdig i 2013
- Nytt bibliotek i Levanger med digitale verksteder åpnes i 2014
- Kvernmo Motor er utbygd og fikk i 2014 status som regionalt motorsportanlegg.
- Verdal Digitale Kulturhus ble etablert i Tindved kulturhage i 2015
- Som forberedelse til tusenårsmarkeringen i 2030 har Stiklestad Nasjonale Kultursenter realisert store deler av utviklingsprogrammet "Stiklestad 230-2030".
- Tindved kulturhage har - bl.a. som følge av å få sin status som næringshage i SIVA i 2008, videreutvikling av kulturinkubatoren og videreutvikling av teaterutdanningen – bygd ut. Dette p.g.a. etterspørsel av areal fra nye etablerere som ønsker tilhold i Tindved kulturhage.

2.4 VELFERD

Levanger og Verdal kommuner har i 2020 hatt en positiv utvikling. Kommunene har hatt en økning i innbyggertallet. Det har vært aktiv næringsutvikling i regionen hvor teknologi og miljø har vært bærende elementer.

Arbeidsinnvandringen har økt betydelig og kommunene, utdanningsinstitusjonene og bedriftene har gått sammen for å gi tilbud om og sikre nødvendig kompetanse. Kommunene og næringsliv har inngått partnerskap hvor innbyggerne gis mulighet til å være aktiv i et arbeidsforhold uansett livssituasjon.

Samtidig fremstår Innherred som et attraktivt boområde. Den sosiale boligprofilen har trygget boligtilbud til alle innbyggerne. Kriminaliteten er redusert, oppvekstmiljøene har fokusert på bolystelementer. Skolene og barnehagene er kulturelle samlingspunkt hvor inkludering og deltakelse er satt i system. Både boliger, offentlige bygg og uteområder er utformet til å være tilgjengelig.

2.5 HELSE, PLEIE OG OMSORG

EVIG GRØNN

Situasjonen i 2020

Kommuneøkonomien har virkelig blitt satt under press i disse årene. Nedgang i folketallet, har først og fremst vært i aldersgruppen 25 til 50 år, og dette har gitt lavere skatteinntekter.

Samtidig har det blitt vanskelig å rekruttere til mange stillinger i kommunen, spesielt innen helse og omsorgstjenester. Man har derfor vært nødt til å redusere tjenestetilbudet.

Andel eldre har økt, men gjennom prioriteringer og holdningsendring hos hele befolkningen har man klart å tilpasse det kommunale tilbud til å dekke de største behovene. Egenbetaling av helse og omsorgstjenester har også økt vesentlig, til tross for svekkede pensjonsordninger. Man har begynt å sette ned kravene til omsorgstjenester, og det har rammet mange grupper. Blant annet har planer om brukerstyrt personlig assistanse for funksjonshemmede blitt lagt på is. Det er mer fokus på "hjelp til selvhjelp" og sterkt samhold i familier og nabolag, samt økning i omsorgslønn, veier noe opp for redusert offentlig tilbud. Et roligere samfunn med vekt på sunn livsstil har også redusert mange "livsstilssykdommer" vesentlig.

Dugnadsånden er nærværende og frivillige gjør en stor innsats. "Nabokjærringa" er igjen en aktiv aktør i omsorgssektoren, da det er legitimt å følge med sine naboer og slektninger for å se til at alt er bra. Familiens omsorgsyttelse har medført reduserte krav til kommunale tjenester – trenden er at barn og barnebarn i større grad enn før tar vare på sine eldre slektninger. Frivillighetsapparatet er blant annet knyttet til kulturaktiviteter for å gi mennesker med behov for bistand et godt aktivitets- og opplevelsestilbud i dagliglivet. Det er også etablert brukerpanel som rådgir kommunen i spørsmål vedrørende helse, pleie og omsorg.

Miljøprofilen i kommunene er ivaretatt blant annet gjennom at medarbeidere som kjører i kommunens tjeneste benytter miljøvennlige kjøretøy; el-biler og hybridbiler.

Det har vært og er et debattert tema i sektoren hvordan en kan stimulere til at ungdom flytter tilbake til Levanger og Verdal etter endt skolegang. For å unngå å miste eksisterende kompetanse og arbeidskraft diskuteres også hvordan en kan unngå at personer med helsefaglig kompetanse flytter til andre kommuner. Dette arbeidet er foreløpig ikke systematisert, og de riktige stimuleringstiltak er ikke funnet.

Når det gjelder rekruttering og videreutvikling av eksisterende kompetanse har de etablerte partnerskapsavtaler med høgskoler og videregående skoler vært viktig.

IT-teknologisk utvikling har medført utstrakt bruk av bærbare enheter (PDA), først og fremst i hjemmetjenesten.

Hvordan ble det slik?

En sunn livsstil er oppnådd gjennom et aktivt folkehelsearbeid. Det ble både før og etter 2010 etablert prosjekter innenfor "Sprek i lag" som fokuserte på forebyggende helsearbeid i befolkningen.

Senter for frivillighet, også kalt Frivillighetssentralen, har fungert godt og organiserer arbeidet opp mot de frivillige lag, organisasjoner og enkeltpersoner i kommunene. Disse bidrar i 2020 med mye innenfor aktivitetstilbudet til eldre, funksjonshemmede og andre. Det er inngått 30 partnerskapsavtaler med organisasjonene, og senter for frivillige har 100 registrerte aktive medlemmer.

De siste 12 årene er det satset stadig mer på informasjon og kommunikasjon med innbyggerne vedrørende forventningsavklaringer om kommunenes tjenester i helse, pleie

og omsorg. Dette har bidratt til at gapet mellom forventet og faktisk tjenesteytelse er blitt mindre i 2020 enn i 2008. Vedtak om å øke omsorgslønnen har gjort det mulig for familiemedlemmer til å yte tjenester kommunen ikke lenger kan tilby.

Lønnsnivået innenfor sektoren er ikke konkurransedyktig i forhold til private aktører. Andre tiltak måtte til for å rekruttere. Kommunene igangsatte i 2010 et kompetansehevingsprogram for egne ansatte i samarbeid med høgskolene og videregående skoler. Individuelle tilpasninger og interkommunalt samarbeid om utvikling av spesialkompetanse ble satt i fokus, og bidrog til at vi tross alt har den kompetansen vi har.

Pasientombudsordning for kommunehelsetjenesten kom på plass i 2009. Dette har bidratt til at brukerne som ikke har mulighet til å kjøpe tjenester privat, likevel ikke opplever at kommunens reduksjon i tjenestetilbud har medført uverdige forhold for dem.

Samfunnsplanleggere, brukere og helsearbeidere har samarbeidet om utviklingen av arenaer, bygninger og uterom etter at Verdal kommune var en pilotkommune innen Universell utforming 2006-2009. Det har gitt samfunn med likestilling og deltagelse for alle, tross funksjonsevne, som igjen har gitt positive utslag på trivsel og folkehelse.

Beviste seniorer har planlagt for fremtiden ved å gå sammen og bygge tilrettelagte leiligheter med muligheter for felles møteplasser. Å klare seg selv lengst mulig og samtidig kunne delta sammen med andre, er en viktig livsverdi og ledestjerne for befolkningen.

EVIG VEKST

Situasjonen i 2020

Det har vært en kraftig vekst i folketallet i de to nabokommunene Levanger og Verdal. Siden 2007 har innbyggertallet økt fra 32.000 til 38.000. 4000 av disse er kommet gjennom innvandring og innvandrere utgjør nå om lag 10 % av innbyggerne i kommunene. Dette har vært en viktig ressurs for næringslivet, men har også skapt mange utfordringer. Samtidig etterlyses det nå tiltak for å sørge for bedre integrasjon, samtidig som man er opptatt av å ta vare på noe av det gamle "Innherredssamfunnet".

Mangel på arbeidskraft har også bidratt til at kommunene har satt bort mange oppgaver til private og det er vokst opp en betydelig servicenæring. Flere kommuneansatte har også valgt å etablere egne bedrifter for å overta noe av kommunens tjenester.

Dette har medført at markedskreftene styrer både ressurser og kompetanse i sektoren.

Mange private omsorgsbedrifter tilbyr spesialiserte tjenester til forskjellige grupper og de som kan betale store egenandeler får god service. De som er helt avhengig av assistanse og ikke har råd til å betale for private omsorgstjenester har fått redusert livskvalitet og muligheter.

At målgruppen for private tjenester er blitt de som har god økonomi har ført til behov for klargjøring av ansvar mellom offentlig og privat tjeneste.

For å ivareta brukermedvirkning er det etablert brukerpanel i kommunene.

Veksten har gitt kommunene en del utfordringer. På den ene siden har inntektene økt ganske mye, men det er vanskelig å få tak i kompetente medarbeidere. Felles utøvelse av deltjenester av mindre omfang (eks palliativ behandling, rehabilitering, psykiatri, rus) i

Levanger og Verdal har gitt en effektiv utnyttelse av spesialkompetansen som finnes. Mange av innvandrerne er ansatt i kommunens pleie- og omsorgstjeneste.

En del medarbeidere som ikke har fagutdanning er også kvalifisert gjennom alternative utdanningsløp til å jobbe innenfor sektoren. Ufrivillig deltid er ikke lenger en problemstilling, alle i sektoren jobber den stillingsstørrelsen de ønsker.

Rus og psykiske lidelser har ikke økt i omfang de siste årene og behovet for tjenester innenfor dette feltet er derfor noe redusert.

Innvandrere med annen kulturell bakgrunn kan ha spesifikke helsebehov.

Hvordan ble det slik?

I 2010 ble det inngått et formelt samarbeid mellom Levanger og Verdal for å etablere felles spesialiserte deltjenester hvor omfanget er lite. Noe av dette betegnes som "1,5 linjetjenesten".

Ansvarsavklaringer mellom private og offentlige aktører ble lettere å få til gjennom statlige føringer i 2011, og det ble etablert avtaler med private omsorgsytere. Informasjon ut til publikum var en viktig del av dette arbeidet.

Integreringsarbeid for å benytte innvandrernes kompetanse innenfor sektoren startet allerede i 2008, så mange av dem er ansatt i kommunenes pleie- og omsorgstjeneste. For ungdom ble det samtidig startet et program for alternative utdanningsløp slik at flere kunne kvalifiseres til deler av arbeidet som skal gjøres gjennom fokus på det enkelte menneskes ressurser og arbeidsevne. Programmet ble utviklet i samarbeid med høgskolene og de videregående skolene.

En stor satsing på forebyggende arbeid i oppvekstsektoren har medført at antall mennesker med psykiske lidelser og rusrelaterte problemer ikke har økt de siste årene. På sikt tror en på en nedgang i antall mennesker med rusproblemer på 10 % fra 2008.

EVIG UNG

Situasjonen i 2020

Litt over 100 pensjonister går av toget på Trones stasjon og gjør seg klar til dagens runde på golfbanen. Mange har med sin egen personlige assistent – flere av disse kommer fra Indonesia eller India. Noen av pensjonistene går inn på kjøpesenteret for å handle på nettet, spille eller se på film. Noen får servert frokost i restaurantene.

Noen skal på kurs i slektsgranskning. Andre skal på flere av kursene som HINT har lagt til etterutdanningscenteret på Trones. Av HINT sine 10 utdanningssteder er Trones den største.

Mye har endret seg i samfunnet de siste 10-15 år. Eldrebølgen har kommet for fullt og det har ført til mange store utfordringer. Heldigvis har høye oljepriser og inntekter gjort det mulig for den norske stat å finansiere et velferdstilbud som er enestående i verdenssammenheng.

Omfattende kunnskap om helse, aldring og samfunnsmedisin, hentet fra HUNT undersøkelsene, samt sterke samarbeids-/(Samvirke-) tradisjoner, har gjort Nord-Trøndelag

til en pilotregion for en ny form for omsorgstjenester, "grønn omsorg", hvor bl.a. Trønderlåner brukes som omsorgshjem.

Miljøvennlige minibusser brukes for å transportere brukere til og fra dagaktivitetstilbudene.

Helse og omsorg er blitt en meget stor næring på Innherred, men det har vært vanskelig å bemanne alle stillinger som ble opprettet i kommunene, i forbindelse med den nye satsningen. Dette til tross for veldig gode betingelser. Direkte rekruttering fra India var et vellykket tiltak, og nå er det ganske stor andel innvandrere fra Asia blant beboerne på Innherred.

Dette har gjort det mulig å realisere de mest ambisiøse planer i omsorgen for på eldre og yngre og tilbudet til funksjonshemmede er blant de beste i Norge. Antall fremmedspråklige innvandrere i omsorgsykker er 10 %.

Sterk fokus på helse og omsorg har lagt grunnlaget for en del høyteknologibedrifter som utvikler stort mangfold av produkter for helsesektoren og eldreomsorg. Disse bedrifter drar nytte av sterke samarbeidsrelasjoner i regionen, både mellom offentlig og privat sektor og frivillige organisasjoner.

Store overføringer til omsorgstjenestene i offentlig sektor har gjort det mulig for kommunen å konkurrere om arbeidskraft og mange unge arbeidstakere ser nå til kommunen som trygge og gode arbeidsgivere. Lønnsnivået i kommunenes pleie- og omsorgstjeneste konkurrerer med privat sektor, og alle i sektoren jobber den stillingsstørrelse de ønsker. Bekymringen er at kommunenes sårbarhet er stor fordi det kreves stadig tilgang på store økonomiske ressurser. For å imøtekomme dette har en forsøkt å holde et noenlunde nøkternt tjenestenivå. Ressurstilgangen styres gjennom et finansieringssystem basert på IPLOS-registrering. Systemet brukes i dag både ved fordeling internt i kommunene og i forhold til rammetilskudd fra staten.

For å ivareta brukernes medbestemmelse og medvirkning er det etablert brukerpanel i kommunene.

Utviklingen innenfor genteknologi og medisinske nyvinninger har ført til en debatt om etikk. Er evig liv snart en mulighet?

Hvordan ble det slik?

Det var i 2010 at man begynte å merke for alvor den store seniorbølgen som man hadde snakket om i mange år. I Levanger ble det etablert et eget kompetansesenter for helse, aldring og omsorg. Etablererne var både offentlige og private aktører samt frivillige organisasjoner.

Et av formålene var å utvikle nye løsninger til å møte stadig økning av eldre i samfunnet. Man var også opptatt av å bygge ut et godt tilbud til andre omsorgstrengende grupper som funksjonshemmede. Denne satsingen skulle bli viktig i fremtidig utvikling av regionen.

Et etisk råd ble etablert for 5 år siden for å vurdere problemstillinger og avvik i forhold til etikk. En retningsgivende "grunnmur" som sier noe om forståelsen av etiske grunnregler ble bygd samtidig.

For å rekruttere kompetanse iverksatte kommunene en todelt strategi. For det første ble det kommunale lønssystem endret, slik at man kunne bedre konkurrere om lønn og det var mulig å tilby trygge arbeidsplasser til de som var villig til å inngå mer fleksible kontrakter mht arbeidssted og oppgaver.

Samtidig bidro omfattende etterutdanningstilbud til å skaffe ”rett kompetanse til rett tid”. Den andre delen av strategien var deltakelse i Trøndelags rekrutteringskontor i Mumbai som åpnet i 2015. I årene 2016 til 2019 flyttet mer enn 3000 indere til regionen som nå kalles for INDherred på folkemunne.

Men om det var vanskelig å få offentlig finansiering av større investeringer i helse og omsorgssektoren, så var det private aktører som så muligheter og mange eldre hadde stor kjøpekraft, slik at de kunne betale vesentlige egenandeler. Et eksempel på slike investeringer er LevLenger boligene som ble bygget på Levanger Havn i 2016, og som drives av Grande Omsorg i samarbeid med samkommunen. Satsing på mangfoldig kultur som helsefremmende tiltak har vært en viktig faktor i å trekke eldre borgere til regionen og arbeidet som bygger bl.a. på resultater fra HUNT undersøkelsene er et forbilde for mange kommuner i Norge.

LevLenger boligene var de første i Norge som ble bygget etter ny standard for seniorboliger hvor integrert teknologi sørger for å gjøre hverdagen lettere og tryggere for de eldre. Samtidig legges det til rette for aktivt liv med kombinasjon av deltids arbeidsinnsats, f.eks. som lærere, veiledere og mentorer for den yngre generasjonen, og aktiv fritid med rikt kulturtilbud. Dette ble en vellykket satsing for de ressurssterke senioren som både hadde råd til å betale en ganske høy pris for boligen og kunne benytte seg av mulighetene. Men det var også store grupper eldre hvor denne løsningen ikke var et alternativ.

2.6 NÆRING, LANDBRUK OG NATURFORVALTNING

Levende beskrivelser er innarbeidet i scenarioer Innherred 2020.

2.7 ANLEGG, INFRASTRUKTUR, SAMFUNNSSIKKERHET OG MILJØ

Delprosjektgruppen anser Scenarioer 2020 å være dekkende som sektorens fremtidsbilder.